

Ndu Manzaniba

¹ Ikpi biwa mina hla niwu'a, Theophilus, a ne nitu ndu u tsro wa Yesu a ti rhi ni mumla. ² Ahe ni iri wa ba bariu hi ni shu, nikima wa a 'mmha manzani wa ana chuba'a ni ruhu tsatsra, a. ³ Niwa baya wa ba tiu ya a stro tuma ni sisren ni bawu ni nkon kankan ni du ba na kpatron ni lunde ni be mana A tsro tuma nibawu wu vi tsotra don za nda tre ni ba nitu koson (shulu) Irjhi. ⁴ Niwa a kri ni shubimba ni wu, a'mmha ba du bana don Urishilima na, du ba gben shirjhi wu tima, wa a lha ndi, "Bi wo ni nyumu. ⁵ Ndi a hi janji, Yohanna a ti batisma ni yiwu ni ma, ama ni vi yi, bi kpa batisma wu Ruhu Tsatsra." ⁶ Niwa ba shu ki, ba miye ndi baci, "zizanyi ahi ton yiyi u kma tuchu gbungblua ye ni Israila? ⁷ A lha bawu ndi "Ana wumbi du yi to nton ko vi waa timu a yo ni gbengble ma na." ⁸ Ama bi kpa gbengble wa Ruhu Tsatsra ni ku yiwu, niki bi bla ni tumu, rhi ni Urishilima baba Judiya wawu mba Samaria, ni ka ri ni klekle gbungblu meme. ⁹ A kle tre kpi bi yi nu, niwa ba ki si ya shulu, ba ban'u lu hon, e clalu a kawu u shishi mba ka la tou na. ¹⁰ Niwa ba rhisi yo shishi ni ya hon ma hi shulu'a, ndhi ha ni nkon kinkla ba krirhu kri ni mimba. ¹¹ Ba tre ndi, "Biyi ndhi bi Galilee, "bi ki ya gye ni shulu? Yesu yi, wa ba banwu hi ni shulu, ni kima ye bibi wa bito ba ban u hi ni shulu'a" ¹² Mle ba k'ma grhi rhi ni ngblu wa ba yo ndi Olivet, wandi a wiewiera ni Urishilima,

hi ni mi gbu Urishislama, ezren vi chanchu sati. ¹³ Niwa ba ye ri, ba tsi hunhi tra u koshu, wa bah kini mia. Bana ba Yohana, yakubu, andarawus, Filibus, Toma, barthelomen, Matiu, Yakubu Ivren Alphanso Siman wa ini wu ngyegere me, Mba Juda Ivren Yakubu. ¹⁴ Wawu mba ba zontu ki ni bubu riri nda sia bre Rji, baba Mba ba, ni Maryamu ehi Yesu, baba mri vayi ma. ¹⁵ Niri baki, Bitrus a lu kri ni mi mri vayiba, bana tsra ndhi 120, nda tre ndi. ¹⁶ “Mri vayi, a he nitu du tre wu vunvu tre baci du rhu tsra, nawa Ruhu Tsatsra ana lha ni nyu Dawuda ni tu Juda, wa a tsro biwa baye vu Yesu nkon. ¹⁷ Ana irimbu wa a kpa ndu wandi anuta ngame.” ¹⁸ (Zizan ndhi yi a ka le irhu ni nkle wu meme dri wandi a kpa'a, nda ka rhoku nitu u Kpama ka yrahle, ni irhenma ba ka vrале ni meme. ¹⁹ Wawu ndhi bi ki ni gbu Urishilima ba wo kpe wa a zren kima ba yonde irhu kima ni lan gbu mba ndi. “Akeldama”, wandi a tsra ni nde “Irrhu u yi.”) ²⁰ Ba tre ni tuma ni vunvu tre zabura, ndi, “Du ba du irhukima du kri ton kpo, e du ko ndior na kruko ni kimana ²¹ Ani bi du lilon ri wa azi wuta rhini nton wa baci Yesu a zren ri nda rhu ni mi mbu, ²² Rjhini baptisma wu Yohana, ye ni vi wa ba ban'wu hon ni shishi mbu, nda toh tash'men rhi ni qu ngame. ²³ Ba ju nji ha zi, Yusufu wandi ba yondi Barsabbas, wandi bata yondi Justus ngame, mba Matayas. ²⁴ Ba bre ndi “Baci, wuhi wu toh suron ndhi ko nha, tsro ta ka ahi nya nimi ndi bihi wa wu chu ²⁵ ni du ban bubu son manzani wu bla kpe wa ato, nitu tash'm ma ni mimbu, wandi Juda a k'ma gon

tiwu nda hi kpama.” ²⁶ Ba yo kuriya nitu mba, wa a ku nitu Matayas, e ba bla a yo ni manzani wlo don iri ba.

2

¹ Niwa ivi pentacos a ye, bana ki ni bubu riri wawumbawu. ² Mle, kikle gyungyu ri, rhi ni shulu, a lu fu grji ye ka ko wa bana ki nima'a. ³ Elem to ilu kri ku gason nitu mba ni yiyri. ⁴ Ruhu Tsatsra a ri shu ku ni ko aha mba, e ba lu kri ku tre ni leme kankan, wa ruhu a tsro ba. ⁵ Ni kima, Yahudawa bi hu nkon Irjhi, rhi ni gbu gbungblu kankan ni meme, bana he ni Urishilima. ⁶ Niwa baa wo langyungyua, akpa ba rhikice u ba ye bubu riri ikpea a kpa ba tsi shishi, nitu ko nha asi wo ba ni lan tre gbumma ⁷ Kpe a k'ma nuba sisiri ni mre; i ba tre ndi, “E biyi wawumba, bi si trea, bana ndhi bi Galilee na? ⁸ A ngye ti du ta niwo ba ni lan tre gbunbu, lan wa ba grjita niwa a? ⁹ Parthians mba medes mba Elamites mba biwa ba ki ni mesopotamia, ni Judea mba Cappodia, wu Pontus mba Asia. ¹⁰ Phrygia mba Pamphylia, ni Egypt mba mbru bubu bi Libya hi ni Cyrene, mba Bitsri wa ba rhi ni Rome. ¹¹ Yahudawa baba biwa ba kpa hu irjhi wu Yaudawa ba, Cretans baba larabawa, ki wo ba si tre ni lan mbu nitu kikle ndu Irjhi. ¹² A nuba rhimre ni sisiri i ba tre ni kpa mba ndi, “A hi ngye to yi?” ¹³ Bari banza ba nda tre ndi, “Basi huwa hi sa.” ¹⁴ E bitrus a lu kri nimi wlon donri mba, nda nzu lan nda tre gbangban me niba ndi, ndhi lilon be gbu Judea, baba ndhi wawu'u biwa, bi ki ni Urishilima, sren to ni lan tre mu nidu yi

mלאּa toh. ¹⁵ Ndhi biyi bana si hwu na wa bi ban na, zizan ni ton wu tra wu hwumble genri. ¹⁶ Kpe yi a tsra ni tre anabi Joel; ¹⁷ Ani he vi bi kle kle, Irjhi a tre, "Mi vra ruhumu nitu rima ndhi wawu. Mri mbi lilon baba mrimba ba rira ikpi bi ye ni ko shishi mri nzembi ba to ko waayi e bi chiche mbi hra ra nitu ra. ¹⁸ Jaji bi ndu mu, lilon baba mba, mi buwa ba ni ruhu mu u ba nra kpi biye ni ko shishi. ¹⁹ Mi tsro kikle ndu mu ni shu shulu, mba ni alamu mu ni meme (gbugblu), iyi ilu mba ntse Ikpan irjhi ni k'ma ti bwu, ²⁰ Kpan iwaha ni k'ma ti iyi, ri du kikle vi wu Baci ni ye, vi wa ko nha ni to nda rhimre nitu ma. ²¹ Ani to ki, ndhi wa a yo nde Bacia ani nawo ²² Ndhi bi Israila, wo lan tre biyi, Yeshu wu Nazarat ana ndhi wa Irjhi a nzu hon ni shishi mbi, ni kikle ndu ni kpi bi du ndhi bwunyu yo hyo ni wuo Irjhi ati ni woma ni mimbi, me wa biyi me bito. ²³ Ndi yi wa ba vuu nu tsra ni kpe wa Irjhi ana mla zi nda to; ni wo meme; ndhi wa bana zren ni tu nkon na ba wuu ni kpan u ni kunkro (kros). ²⁴ Ama Irjhi a nzu lu, nda chuchuwo ni ya wu qu, nitu iqu na he ni gbengble wu vu u nji na ²⁵ Ni kima Dawuda a tre ni tuma ndi "me to Baci chachu ni shishi mu; ngye a he ni kosan worhimu di du mina c'bi rhuna. ²⁶ Nitu ki, mi ngri ni suron mu e line mu a takpe. N'makpa mu ngame ni son ni yo suron. ²⁷ Wu na kamedon ni meme ko iu na ni na du Tsatra me du gla na. ²⁸ Wu bwu nkon wu rai ni mu du mi mla to, wu du me ngri kpukpo me ni shishi me ²⁹ Mri vayi, ani bi numu dumi tre ni yi ni suron wu kpanyme, (hama ni sisiri), nitu chiche baci. Dawuda, ndi

a qu e ba rhuwu, e ibe ma he ni ta ya ni vi wu luwa. ³⁰ Nitu kima ana anabi wa a toh ndi Irjhi a shirhi ni ban niwu ndi eh'pu wu nchinema ni hon son nitu tuchuma. ³¹ A to kpe wa ani ye he ni shishia ndda tre ni tu lu tashme Kristi, ndi bana kawdon ni ko qu na; e n'mama na gla na. ³² Yesu yiwa Irjhi a nzu lunde, e kita wawumbu, ki bla ikpe wa kito di wo nitu ma'a. ³³ Nitu ki, niwa ba nzu hon hi wo ko rhi wu Irjhi, nda kpa Ruhu Tsatsra wa titi baci a shirhi niwu, a vu vra grhi, ikpi wa bisi to nini wo'a. ³⁴ Dawuda ana hon hi ni shuluna, ama nda tre ndi "Baci a lha ni Bacimu," ku son ni wo rhimu. ³⁵ Di gben dumi k'ma bi kamba (yo shishi) niwu ti ruron wu sa za me." ³⁶ Niki ma, du ko Israila wawu mla toh ndi janji, Irjhi du he Baci mba Kristi, Yesu yi wa bi Kpanwu nitu kros'a. ³⁷ Niwa ba wo tre yi a yra ba suron, e ba lha ni Bitrus baba mbru manzani ba, ndi "Mri yayi, ki ti nihe?" ³⁸ Bitrus lha bawu di k'ma gon nu latre, ni kpa baptisma, ko nha bi ni nde Yesu kristi, ni wru latre bi ni Irjhi hlega, ndi kpa Ruhu Tsatsra wa ani nu hamma ni du ui han kpe. ³⁹ Shirhi'a ahi wumbi, baba mrimbi, niwa ba he gbagban me ngame; wawundhi wa Baci Irjhi mbu ni yo ba'a" ⁴⁰ Ni lan tre gbugbuwu, a tre ni tu kima'a nda nrooba ndi." Nhawo rhu ni k'ba bi kawatre yi. ⁴¹ Mle ba kpa tre ma e ba ti baptisma ni bawu, ndhi dubu tra (3,000) ka ru nha ni ba. ⁴² Ba ye suron mba ni bubu riri ni kpa Isro manzani mba zumunta, nda ni ga bredi wu jibi, mba bre Irjhi. ⁴³ Sisiri a vu ko nha e anabawa'a ba ti ndu gbugbu baba ekpi bi tsro (sisir) ya. ⁴⁴ Biwa ba kpanyme ba ki ni bubu rii

nda ti ko ngye to u ndi riri, hamma ni chuti nkan,
⁴⁵ Ba vu ba kpimba le nda ga ni ko nba nmba tsra
 ni kpe wa ko nha ni son. ⁴⁶ Nivi hi nivi, ba yo tu
 mba ni suron riri ni ko Irjhi, ⁴⁷ Ba ga bre di niko
 rikomba, nda ga birhi ni nroo kpamba hamma ni
 nzutu, ndani gbre nde Irjhi ndi ba ba kpanye ni
 ba e chachu, Baci a si gbron ndhi wa basi nhawo
 ni ye niba nda du gbrumba a si hon

3

¹ Niki Bitrus mba yohanna basiya hon ni hi ni
 tra Rji ninton wu bre, mton wu tiya. ² Ba zontu
 ni ndhi ri, wa a chon kple rhini nine yimma, ba
 banu bibanmu ye zi ni kikle nkontra hekalia wa
 ba yondi, “wu bi”. Ba ta kau zi niki chachu ni
 du ta bre biwa ba si rinimi hekalia. ³ Niwa a to
 Bitrus mba Yohana Basia rini hi nimi hekalia a
 bre ba du ba nuu kpe. ⁴ Bitrus a yo shishi nda gba
 a me mba Yohana niki, nda tre ndi, “ya ta”. ⁵ Ndi
 wa chon kple'a nzu shishi nda yaba ni yo suron
 da ni kpakpe ni womba. ⁶ Ama Bitrus tre ndi
 “mina he ni silva mba Zinariya na, ikpe wa mihe
 niwu, mi nu. Ni nde Yesu Kristi wu Nazarat, lu
 zren” ⁷ Bitrus a tiwo vu u ni woma wu ko rhi da
 nzu u lunde, mle iza mba toza ma ba sen ququ.
⁸ Gurugu mba a duo lunde kri nda ni zren; nda
 rhi hu ba Bitrus mba Yohana hinimi haikalia, ni
 zren da za ndani yose wu gbre Irjhi san ⁹ Ndhi
 ba wawumbawu ba too si zren ndani yose u gbre
 Rji san. ¹⁰ Ba ya nda to ahi gu wa atason ndani
 bre nkle ni kikle nkontra haikali wa ba yondi
 nkontra wu bi a sisiri ni mre a shubawu ni suron
 nitu kpe wa ba to ni igu'a. ¹¹ Niwa a si hu za

Bitrus mba Yohana, ndhi ba ba tsutsu hi riba ni nkalhang nyunko wa ba yo hihiwu Sulemanu a ndani bwu nyu yo ni wuo nitu kikle kpe wa a he nitu ma'a. ¹² Niwa Bitrus a to toki, a sa ni ndhi ba ndi. "Biyi Ndi lilon bi Israila, a ngye du yi ni bwunyu ni yo ni wuho? Nitu ngye bi sru shishi nita, rhuto kitaayi ki du gua lu zren ni gbengblen mbu koka ni gbugblu mbu ¹³ Irjhi wu Ibrahim, mba wu Ishaku, ni wu Yakubu, Irjhi wu ba timbu, wawuyi a gbre veren ma Yesu san. Wa wuyi bina vuu lo di kaambi ni wu ni shishi Pilate, wa a ta son shu chuwo'a. ¹⁴ Bi kanmbi ni Tsatra mba wa a hamma ni atre, ni mye du ba chundhi wa a wuu ndi mu chuwo niyiwu. ¹⁵ Bi wuu wa ivri rhurhi niwu, wandi jrjhi a nzu lunde baya qu-e kita ki bi wa kito ni shishimbu. ¹⁶ Nitu kpanyme ni suron riri ni ndema; ndema a du guyi, wa bisi ya ni to ou, a lu kri ni gbengblen ma. kpanyme ma ni Yesu a nu si kpa ni shishi mbi wawu. ¹⁷ Zizan, mir vayi mi to ndi, bi na tona biyi baba bininko mbi, ekpe wa bi tio. ¹⁸ Ama kpe wa Irjhi ana lhazi ni nyu anabawama, ndi kristi ni ti ya, kima a ye ku tou ki. ¹⁹ Kima gon nu latre di du ba wru latre mbe hlega. ²⁰ Niton wa bi he tare ni Baci wa a ni ton kristi wa a mla yo ni yiwu Yesu. ²¹ Wa wuyi shulu ni kpa har hi ni nton wa kpi ba k'ma ye ti ndidi Irjhi a tre nisen, ni nyu tsatra anabawa ma'a. ²² Musa a hla ndi. "Baci Irjhi ni nzu anabi grji kama too me nimi mir vayimbi. Bi woowu ni kpi wa ani tre yiwu nitu mba. ²³ Andi ko nah wa a kama bubu wotre anabi kima, ba gbron ba lhe penpenme ni mi mbru ndhi ²⁴ A toki, anabawa ba wawu rhi

ni samuila nibi ye ni kogonba, ba tre nda d'bu lha vi biyi. ²⁵ Bi mi anabawa mba ni shirjhi wa Irjhi a tiniba bacimbi, niwa a lha ni Ibrahim ndi, “Ni zuriya me nnedhi ni gbungblu wawu ba kpa lulu.” ²⁶ Ni wa Irjhi a nzu ndi wunduma a tonye niyi guci, nitu du yo lulu niyiwu, ni du konhambi k'ma gon nu meme drimbi.

4

¹ Niwa ba Bitrus mba Yohana ba kia tre ni ndhi ba, ba prist ni kaptin bi yatsro ni haikalia ni ba saducis ba wru sru niha. ² Sisiri ni nfu a vu ba nitu tsro wa ba Bitrus mba Yohana baa kia dibu ni bla nitu Yesu ni lundema rhi ni que. ³ Ba vu ba nda njiba ka tro zi nrable ka tu yalu a tiye. ⁴ Ndhi gbugbuwu nimi biwa bawo tu tre, ba kpanye, ndhi lilon wa ba kpatre chachu ki bana mla dubu ton. ⁵ Ni ble ma, bi nikon wu gbu baba datibe ni kikle bi nha ba yo kpambe nde ye kuson ni Urishilima. ⁶ Annas nkon prist wawu a he niki, mba Caiaphas u Yohana ni Alexandar niba mla nikon prist'a. ⁷ Ba yo Bitrus mba Yohana ye zini tsutsumba nda mye ba ndi, “Ni gbengble koka ni nde nhamba bi ti kpeyi?” ⁸ Peter a lu kri, shuni Ruhu tsatsra nda tre ni ndi ba. “Biyi bininko ya gbu baba datibe, ⁹ idan ki si bla tre ndi ni han tre ni tu kpe ndi ndi wa w ti ni ndhi wu lilo, mba kawa igua tinche ri nda kpa si kpama? ¹⁰ Be ka mla to, wawu bi, ni ndi Israila wawu idu yi wa kri ni shishinbe risi kpa a nitu nde Yesu Kristi ba Nazarat, wandi bi gran wu har wowu ama Irjhi a nzu lunde baya wa a qu. ¹¹ Yesu Kristi wa wuyi a bi tita wa bi kambu ni wu wa k'ma ti tita wu

zontu mme'a. ¹² Kpachuwo na la he ni nde ndiori nga nitu nde ri na la he ni gbugdu ko ni shulu wa ba no ndhi ri wandi a ni kpa ndi chuwo'a na. ¹³ Niwa ba to tre u gbengblem suron Bitrus mba Yohana, mba nda mla to ndi bana bla tsro yi gbagban mu na kpe a nuba mamki, nitu ndi Bitrus mba Yohana ba mirko Yesu. ¹⁴ Nitu ba to igu wa a kpa si kpama a kri ni mimba, bana la he ni kpewa ba tre ba tre ngana. ¹⁵ Ba zu manzaniba du ba rhu dinko bawu ni meetiy nda k'ma ki tre ni kpamba. ¹⁶ Ba tre ndi "Khi ti ndi biyi ne he?" ni kikle kpe yi wa ba ti, a kri ndendeme ni ko nha wa ani son ni Urishilima du to, kina kpatron na. ¹⁷ Ama don du tre a na hi gbagbanmu du ndhi wo na, ki feba ton ni du bana la tre nda tsro ndhi ni ndeyi ngana." ¹⁸ Mle ba yo ba ri nda mam ba ndu ba na tre ko tsro ndi memlemu ni nde Yesu na. ¹⁹ U ba Bitrus mba Yohana ba sa bawu ndi, "ka ani bi ni shishi Irjhi du ta hu tre mbi ko ka ko hu wu ma. ²⁰ biyi kimbi, ga trea. "Kita kina donme ni bla kpe wa ki to ni shishi mbu, ni wo ni ton mbu na." ²¹ Niwwa ba mam ba Bitrus mba Yohana, ba chuba chuwo du ba hi kpamba. Ba wa kpewa ba vu ba lo han ma, domin ndhi ba wawu ba sita gbre Rji san nitu kpe, wa a ti'a. ²² Igu wa a kpa si kpama ana zan ise arbain ni ngrhi. ²³ Niwa ba chuba chuwoa, Bitrus mba Yohana ba hi ndhi mba, nda ka bla kpe wa bi Ninkon prist baba datibe wawu ba lha ba wua. ²⁴ Ba wo naki da nzu lan mba nitu kpe riri ni Irjhi nda tre ndi, Baci, wu ti gbungblu shulu mba meme, mba teju ni kpi wa ba he ni mimba. ²⁵ Wu tre ni Ruhu Tsatsra ni nyu vreko ndu me, timbu

Dauda, 'A hi ngye du gbungblu bi ko ra ba gbra nfu u ndhi ba ba rhimre kpi wa bana he nituna?'
²⁶ Wu tre ndi, "Bi chu wu gbungblu meme ba bitu mba ni buburiri, bi ninkon gbu agame ba zon tu mba nitu Baci, mba nitu kiristi ma ²⁷ Toki Hiridus mba Bilatus ba zontu baba ndhi bi kora ni ndhi bi Israila ni mi gbuyi, nitu tsatsra wunduma Yesu, wa wu sawo wu ni tuma. ²⁸ Ba zontu ni buburiri ni duba ti kpi wa a wume mba wa wu mla yo zi ndi du ka ye he toki ni shishi. ²⁹ Zizan, Baci, ya ni meme shirjhi mba ndi zo mirko ndume duba lha lantre me ni gbengble suron. ³⁰ Nina wo me du no si kpanda tsro kpi wa bana zi he na ni nde tsatsra wundu me Yesu. ³¹ Niwa ba kle bre'a bubu wa ba ki wawumbawu a lu grjhu u. Ruhu Tsatsra a ri ni kowani rimba, mle ba lu si tre lan tre Irjhi ni gbengblen suron. ³² Ikpa'a ndhi biwa ba kpanyme nda yo suron mba ni dri mba riri. ndio na tre ndi ikpe wa wu he niwu a hi wu ma ni nklemana, ba nji ko ngye ye bubu riri nda tindu niwu toki. ³³ Ni kikle gbengblen manzaniba ba ki d'bu nda bla ikpiwa ba to nitu tas'me Baci Yesu, ni kikle k'ma sran wu son nitu mba wawu. ³⁴ Ba ndhi ri nimimba wa a wakpe wandi a ni son'a hama, nitu biwa bana he ni ba Ithu ko ni ba ko ba vuba le nda nji nkle ye sru ni bubu riri, ³⁵ ni za manzaniba ndi duba ga ni ko nha tsra ni kpe wa ani son'a. ³⁶ Yusufu wa manzaniba bata you ndi Barnabas wandi bati k'ma sran ani vren wu igrhi Levi, ndhi wu Cyprus. ³⁷ a ban ngbran meme le nda nji nkle ye sa ni za manzaniba.

5

¹ Ndhiri bayo ndi Ananias mba wama safira ba ban bubumba ri le. ² Nda zi mbru nkle wa ba kpa'a (uwama ngame a to), nda nji mbru nkle ka zi ni za manzaniba. ³ Bitrus a tre ndi, "Ananias wu ti he ni du brij shusron me nda du, u tiche ni Ruhi Tsatsra ni kma mbru nkle bubua'a zi ni tume? ⁴ Niwa wuna rhihe u banle'a ana wumena, u niwa wu banle ana rhihe ni wome na? A nha yo kpeyi ni suron me? wuna tiche ni ndhi na, ama ni irjhi". ⁵ Niwo tre`a Ananias a ku rhoku u veri ma ka klekle, u biwa ba wo kpe yi ba ti sisiri kpukopme. ⁶ Mri rize ba balu banwu cibi nda lo u nda ba u rhu ka rhu. ⁷ Niwa nton tra (3) ati, uwama a riye, ana to ka ngye si grensi zren na. ⁸ Bitrus a tre niwu ndi, "Hla nitawu bi le ni bubumbi mba nitu kpe to yi?" A tre ndi "Ehh, nitu toki." ⁹ Mle Bitrus alha niwu ndi, "Ahi ngyeti du yi zontu ni kpambi ndi tsra Ruhu Baci? , ya, za ndhi wa baka rhu lon me ba he ni kontra, ba banwu hi rhu." ¹⁰ A kri ku rhoku ni za ma nda gbron vri ma wu kle. Niwa mir nzeba ba ri ye nimi ba to a que nda banwu rhu ka rhu ni kosan bei lonma. ¹¹ sisir rigra ma a ti eklisiya wawu ni biwa bawo kpi biyi"a. ¹² ikpi gbugbuwu wa bana taba to ni son ba na ni chu tro nkankan ba kiya faru ni cikin ndi tawuri mazani ba. Ba ki wawumba ni trankon solomon. ¹³ Mbru ndhi ba bana hini gbengble suron u huba hikina ama ndhiba ba to ba ni nfutu. ¹⁴ Nikima, ndhi ba ta ye nda ni kpa Bau; ndi lilon baba mba gbugbuwu. ¹⁵ Nda duba vu bi lilo thuka zi nitu nkon tu bubu kru ko ni bla krumba, ndi i dan Bitrus si zren zu, iwahi ma ni ku nitu bari mba. ¹⁶ Kpandhi

ngame ba ye rhi ni gbu biwa ba ne we were ni urishilima, ni bi lilo baba biwa meme brjhi loba, ba kpa si kpa mba ¹⁷ Nikima, niko firist alu kri, ni wawu biwa ba heniwu'a (biwa ba he ni derika sadukiawa); ba shuni ngu, ¹⁸ nda yo wo vu manzani ba ka tro ni buba tro. “ ¹⁹ Nikimame, niwa chu ati malaika u Baci a bwunko wu bubu tro'a nda njiba rhu ra, nda tha bawu ndi ²⁰ “Hi, kri nimi Haikali ni tre ndi ndhiba wawu nitu lantre wu nu vriji”. ²¹ Niwa ba wo tre yi a, ba ri hi ni haikalia tsra ni bwunble nda tsroba. I a ninkon firt a ye baba biwa baheni wu'a nda yo son shubi bi ninkon gbu baba datibai ndhi bi Israila wawumba, nda tonba hi ni ko tre duba hi nii manzani ba ye. ²² Ofisa wa ba tonbarba hi ka waba hamani ko tro'a nda kima ye lha bawu. ²³ “Kika to nkotraba baki ni tro vrenme, ni bi ki gben ba ni kontra. Ama niwa ki bwu ni ri, kina to ndior nimi na. ²⁴ Ni wo tre yi, captin wu haikalia mba ninko first wawu, ba ku sisiri nitu mba, don kpe wa ni wu gon ma. ²⁵ Mle ndhiri a ye nda ye lha bawu ndi, “Ndhi wa bi vu sru ni ko tro ba kri si tero ndhi ni mi haikali.” ²⁶ Kaptin babamir binduma ba wru hi nda ka vu ba ye, hama ni gbiba ni gbeneblen, nitu ba ti sisiri ko ndhi ba ta ba ni tita. ²⁷ Niwa ba njiba ye'a ba zi ba shishi bi ninkon'a, ²⁸ Nikon first a tsra ba ni mye ndi, “ we mha yi ndife yi ton du yi na tsro ni nde yi na, ama bi ka gbu urishilima ni tsro mbi ndi nison nji yi guyi ye sa nitumbu.” ²⁹ Bitrus baba manzaniba ba sa ndi, kita ki hu tre irjhi zan tre ndhi. ³⁰ Irjhi ba timbu a nzu Yesu hi, wandi bi klo wuu ni kunkro. ³¹ Irjhi a

nzu u hon hi ni woko ko rhima na uren u tuchu mba wu kpachuwo, don du buw kon tuba ni mir Israila, nda wru latre mba lhe. ³² kita ki biwa ki to kpibiyi, ni ruhu tsatsra ngame, wandi Irjhi a nu bi wa ba hu tre ma'a. ³³ Niwa, bi ninko wa ba son'a da trea nfu a toba, u bata son wuu manzani ba. ³⁴ Ama igu pharisawa ri wu nde ma hi Gamalial ndhi wu tsro doka, wandi ndhi wawu ba kpanye ni wu'a, a lu kri ni minba nda ti gbuchu du manzani ba rhu dinko ni bawu wu ton fime ri. ³⁵ Wa alu kri lha ni son ndi, "ndhi Israila, mal ya kpe wa bi tre bi ti ni ndhi biyi. ³⁶ Kafi du vi biyi ye, Theudus a lu wru nda gbresan ndi wawu hi ndior, u ndhi bari, ba derinzia ba zontu hu. Ba wuu, duka biwa bata hu'a ba vra hi kankan ni zremba ngame a na ti tu na. ³⁷ Bay ki ma u, Juda wu Galile a lu kri ni vi wa ba bla ndhi nda gbron bari baka hu. wawu ngame a que kado u biwa bata hu'a ba vera hi kan kan. ³⁸ Zizan mi lhayiwu, rhu ni nkon ndhi biyi di don ba toome, idan shiri yo ko ndu yi, hi wundi ana kri gban me na nda vralhe. ³⁹ Anita ndu Irjhi, bina iya yi nasara ni ba na bi klina to bisi tsi ni Irjhimu." Toki ba kpanye ni tre ma. ⁴⁰ Mle ba yo manzaniba ri ni son nda lhobatsi nda hla ndi du ba na tre ni nde Yesu na, nda du ba hi kpamba. ⁴¹ Ba rhu rhi ni son bi ninko'a ni takpe don ba he ni mi biwa ba mla duba ti ba ya nitu ndema. ⁴² Hu kima, chachu, ni mi haikali mba ni ko hi ni ko, ba zi tsro ndani d'bu ni lha njo ndi Yesu wawuyi hi Kristi.

6

¹ Zizan ni vi biyi, wa mir ko bi hua, ba si ye ni bran Yahuda wa bi wo helenanci bi nji yiye nitu bi Ibrini yawaba, ahdi bana mla niya mmba be k'po ni zo wa ba yi bawu chachuna. ² don ha'a ba yo kpaa mir ko ba nda tre ndi "Ana bi du ta ka tsro lan tre Irjhi chuwo ni k'ma ki ta ga biri na. ³ Nitu kima, bika chu, ndi tamgban (7) ni mimbi, indhi wa ndi ba kpanye ni ba u ba he ni rhuhu mba mre wuto ndindi, ni chuba yo ni ndu yi. ⁴ Anita um mbu, ki kri nitu bre mba ndu tsro lan tre Irjhi. ⁵ I tre mba a bi wo ni kpaandhi ba wawu. Niki ba chu Istifanus, ndhi wa a shu ni suron gbangban ni nkon Rjhi, mba ni Ruhu Tsatra, u Filibus, Prochorus, Nicanor, Timon, Pamenas, mba Nicolaus ndhi wu Antioch, wa a kpanye n'dani hu Rjhi bibi wu Yahudawaba. ⁶ Bi wa ba kpanye niwu'a ba nji ndhi biyi ye ni shishi ba manzaniba, u ba bre Rjhi nibawu nda sa wo ni tu mba. ⁷ Niki u tre Rjhi a si bwu kagon U mir ko ni Urishilima ba si bran kpukpome. U Prist gbugbuu ba kpa trea nda hu ni gbengble suron. ⁸ Zizan, Istifanus wa alheni mba gbengble ahe wu suron a si ti kikle kpi ni shishi ndhi ba. ⁹ Ama Ndhi bari ba rhuki rhi ni haikali'a wa ba yo ndi Haikali wu bi wa ba chubachuwo, rhi ni Cyrenians mba Alexandrians, ni basi rhi ni Cilicia mba Asia. Ndhi biyi ba si a sen nyk ni Istifanus ¹⁰ Ama bana to kri nda ti kpe zan iri hikima mba iri ruhu wa Istifanus tre'a na. Mle ba lunde le nyu bari ni du ba tre ndi. ¹¹ ki wo Istifanus a sia tre lan wu mmre Musa mba Rjhi". ¹² Ba chon ndhiba, ni datibe, bahabi nha (Scribes)

mle ba wa Istifanus hi nda jiwu ye ni bi niko ni tra sonmba. ¹³ Ba nji bi che du ba lha ndi ba wa to ni shishinda wa ni tonmba kpiwa ba bla sa niwu'a. Ba tre ndi iguyi na donme ni tre lan meme nitu tsatsra bubuyi mba doka Rjhi na. ¹⁴ Nikima, ki wo-u a tre ndi Yesu wu Na'zarat yi, ani zi bubuyi, nda k'ma njo Musa wa a yo nda ka nuta duta ki hu'a sran. ¹⁵ Ko nha wa a son ni tra son bi ninko a sru shishi ni wu nda to shishima a k'ma rhu wu malaika.

7

¹ Ninko Prist a tre ndi, “ikpi biyi ba janji?”
² Istifanus a tre ndi “mir ya ni bati, wo me'. Irjhi wu shulu a tsro kpama ni timbu Ibrahim, niwa ana he ni Mesopotamia, ri nda ka son ni Haran;
³ A lha wu ndi “Don ngbran meme me baba mir vayime, ni rhu hini ngbran meme wandi mi tsro wu. ⁴ Mle, a lu don ngran meme Chaldeans nda ka kru ni Haran, rhi niki, ni wa tima a qu'a, Irjh i a njiwu ye ni ngbran meme yi, wa bi ki nituma'a. ⁵ Ana fon nklan bubu nu du kpa zi ni h'pu mana, a'an, ko wa ani kaza satuma me. Ama, a shirhi, ko da shike Ibrahim ana he ni vivren rhina-andi ani nu bubu ti uma du mba h'puma du k'ma tiwumba kasai-kasai. ⁶ Irjhi a si a tre niwu tyi, andi h'puma ba son ki ni gbu ndi bari u ndhi bi bgukima ba vu ba ti grand nda du ba tiya wu se derinzia (400). ⁷ Ama mi sharanta ni dhi bi wa ba tindu gran nibawua, kpe wa irji tre'a hu gon kima, ba rhu don bubuki nda ye kuqungba rhu nda gbresan ni mu ni bubu yi. ⁸ Niki Irji a nu Ibrahim shirhi wu hanbru ni duta

tika, rhini kima, Ibrahim a ngrjhi Ishaku nda hanbru ma ni riwu tandra baya ngrjhi. Ishaku ngame a ngrjhi Yakubu, u Yakubu a ye ngrjhi bacimbu Wlondoha ba. ⁹ Bacimbu ba ti ngu ni Yusufu, ba banwu le hi ni masar ama Irjhi a he ni wu. ¹⁰ nda kpa' chuwo ni ya wa a hon tuma'a. A kpayem ni Yusufu mba mren wu tondindi ni shishi kikle Ichu Firona wu Masar wa a ban wu sa ni runon gomna wu Masar mba nitu koma wawu. ¹¹ Ni ntukima, meme iyon a ri kagon Masar mba Canaan, ni meme ya wa a du ba timbu ba wa biri hamma. ¹² Niwa Yakubu a wo ndi wlo biri he ni Masar a ton ba timbu hi ni zrenmba wu mumla. ¹³ Ni zren wu ha, Yusufu a tsro tuma ni ba mirvayima, u firona a mla to mmla Yusufu nikima. ¹⁴ Yusufu a ton mir vayima du ba k'ma hi hla ni timba du vu mmla wawu, ndhi saba'in don ton mba, nda ye ni Masar. ¹⁵ Nituki, Yakubu a grjhi hi ni Masar nda ka que niki, ni wawu ba timbu ngame. ¹⁶ Ba vu ba hi ni Shekem, nda ka rhu'ba ni ibe wa titi Ibrahim a le nitu nkle silva ni wo mir Hamor wu Shekem. ¹⁷ Niwa nton wa shirhi a ye weiweire, shirhi wa Irjhi a ti ni Ibrahim. Indhi ba ba ki bran gbugbuwu ni masar. ¹⁸ Da a tsra wa kikle chu ri a hon ni runon wu masar wa ana to njo nitu Yusufu na. ¹⁹ A kyurh ndhimbu nda yo ba ni gbengble du ba rhuni mir nhanha lilon mbu ni duba que. ²⁰ Ni nton kima ba ngrhi Musa, wa ka bi kpokpome ni Rji ba lura ti wua tra (3) ni ko tima. ²¹ Niwa ba banwu ka zi ni ra, vrenwa Firona a ban'u ti wuma nda njiwu ti vren ma. ²² Ba yo Musa ni bubu tsro mba, niki a mla to tsro

ndindi nitu kpi kankan wu bi U bi masarawa ba, ndu ni he ma ba bi hikima. ²³ Niwa isema wu ngrjhi ba ti weiweire ni tso-tra-don nza (arbain), a kpre suron du zren hi ni mir vayi ma, ih'pu Isra'ila. ²⁴ A krito basi ndhi Israila ri ya'. Musa alu kpa nyu ni ndhi wa basia tiwu ya'a nda wru gu masar wuh. ²⁵ A yotrendi vayima ba mla to ndhi a hi Irjhimba ni tindu ni wu du ba bguc'bu ni womba, ama ba ka'a na mla to na. ²⁶ Nivi wuhama, a to ndhi harhi ba si tsi, wa ay'e gaba nda tre ndhi, 'Lilon, be mir vayi; a hi ngye du yi ni tsi kpambi? ²⁷ Irimba wandi wa wuhi a kpa la ni kpanma'a, a tru yo kosan nda tre ndi "A nha banwu sa nitumbu ichu, wu ga tre nitawu? ²⁸ Wu son wu U me to wandi wu wuu gu masra laren'a? ²⁹ Niwa Musa a tre yi'a, a vu tsu wru nda ka son tindi u tsir ni kasa Midian, niki a ka ngrjhi mri lon ha. ³⁰ Niwa ise tso-tsra-don-nzang ati ka hi, U malaika a tsro tuma niwu ni ngbranmiji ni kikle ngblu Sinai, ni lu ni miji. ³¹ Niwa Musa a to ilu'a, a ti sisir kpe wa a to ni shishima, nda lu si zren hi weiweire du ni mla ya, a kri wo ilan Baci ni tre ndi, ³² Mmyi mi Irjhi wu ba timbi, Irjhi wu Ibrahim, mba Ishaku, mba wu Yakubu" Musa kri si tsenzankpa nda na la vu suron nda ya ngana. ³³ Baci a lhawu ndi, jhu lagban wa ahe ni za me rhu domin bubu wa wu kri mba ahi tsatra bubu. ³⁴ Mi to iyawa basi nu ndhimu ni masra mi wo gran yimba, m'ba mi grjhiye ye chubachuwo. ye zizan, mi ton hi ni masra. ³⁵ Musa yi, wa bana kamba niwu, niwa bana tre ndi, "a nha yo tituchu mba wu ga'atre nitawu'a?" a hi wawuyi wa Irjhi a ton du hi ti chu mba wu chubachuwo.

Irjhi a ton wu hi zuni wo malaika wa a tsro tuma ni Musa ni miji'a. ³⁶ Musa njiba rhuni masra, kima a hu gon ti kpi bi wa ndhi ba kaahon to tuma, baba bi tron yani masra mba kikle ma wu Reeds, mba ni tsutsu miji niwa ba ti se tsro-tradon-nza (arbain). ³⁷ Ahi Musa kima wa a lhani ndhi bi Israila ndi, "Irjhi ni nzu anabi ri hon yiwu rhinimi vahimbi, anabi ton me". ³⁸ Ndhi yi yi a he niba ni tsutsu miji mba malaika wa atre niwu nitu kikle ngblu Sinai, wa ahe niba timbu, mba wa a kpa lantre wu sisren ye nota. ³⁹ Ama ba timbu ba kamba ni hutrema, ba tru lhega wru ni kpamba, du ni misuron mba k'ma hi ni masra. ⁴⁰ Ni nton kima ba lha ni Hasuna, "La' mir rjhi ni tawu wa a ni njita zren hi. Musa yi, a njita wru rhini meme masra, kina toh ikpe wa a ka tiwu a na ⁴¹ Niki ba la' vrenlando ni ri baki nda nji ba hadaya (ton?) ni gunki waba la'a, nda ngiri nitu ndu wu womba. ⁴² Irjhi a kaba chuwo du ba boata ni tsitse ni shulu, tohwa bana nha ni mi vunvu wu ba anabawaba. "Bi gon nimu nma miji mba haday ni ise tso-tsra-don-nza wa bi na he ni tsutsu miji'a ko mri Isra'ila? ⁴³ Bi kpa ka'che' molech mba ntse wu vi irjhi Rephan, mba whi ki ba biti ni du yi kugungbarhu ni nzub hon. Nikima, mi vu yi vra zan gbran Babylon. ⁴⁴ Ba timbu bana he ni ka'che' wu kpewa ba to ni shishimba ni tsutsumiji, me wa Irjhi a noba niwa a tre ni Musa'a, andi du ti tsra ni wa a toa. ⁴⁵ Hu kima, ba timbu ni wo Joshua ana njiba to ninkomba, ba kpa ka'achea nda njiwu hu kpamba niwa ba vu meme a kpa. Irjhi a kpa meme ni wo gbungblu bi bubuki nda zu ba wru

ni shishi ba timbu. kaachea a son ni meme'a ye ni nton Dawuda. ⁴⁶ Wa Irjhi a kpanyime ni wu nda lhawu ni du wa bubu son ni ko Yakubu. ⁴⁷ Ana Suleimanu mba amme ko ni Irjhi. ⁴⁸ Ama kitoh ndi kikle wushu na son ni ko wa wondhi mme na, toh wa anabawaba ba tre. ⁴⁹ “Shulu mbahi bubu son tu chu mu, u meme mba hi kpran roro saza mu. A bibi ko rime wa bi mme ni mu inj Baci, ka a ngye bubu u kusi mu? ⁵⁰ Ana womu mba ti kpi biyi wawu na? ⁵¹ Biyi bi sen tu, biwa bana he kacia surona mba iton mba na, chachu bi kan bi ruhu tsatsra, bi ti to ba tumbi bana ti. ⁵² Ahi anabi rime wa ba timbu bana tibayana. Ba wuh anabawa wa ba wru guci ni ye ndi wa ba yo wu di 'Analatre na', u zizan biyiyi bibi le ni wu dini wu'u ngame. ⁵³ Biyi wa bi kpa doka wa malaika mba ba mla yowozi, ama bina kpa ti dun na. ⁵⁴ Niwa bi niko bawo kpi biyi wa ka ri ba ni suron baka tan nyren ni Istifanus. ⁵⁵ Don a shu ni Ruhu tsatsra, a nzu ya shulu nda toh dokaka Rji, nda to Yesu kri ni wo korhi wu Irjhi. ⁵⁶ Istifanus a tre ndi. “Toh, mi si to ni shishimu, shulu bwu, U vren Ndhi a kri ni worhi wu Irjhi ⁵⁷ Nitu ki, biwaba son ni tra son bi ninkoa ba ka tonmba, nda yo gro ni kikle lan, nda lu honwu nitu kpe riri. ⁵⁸ Ba gbi'e wru ni mi gbu'a, nda ni ta ni tita. Bi wa ba toh zren kpeyi ba ju nklonba wu kora nda kazi ni za vrenze ri wa ndema a hi shawulu. ⁵⁹ Niwa basia ta Istifanus ni tita, a sia yo baci nda ni tre ndi “Baci Yesu, kpa viri mu. ⁶⁰ A kuqungbarhu nda yo ni kikle lan Baci, na vule nitu latre wa ba ti yi na” Niwa a tre kle, a ku rhoku krana

8

¹ Shawulu a nyme ngame ni kwu ma, nitu ki nivi baki, kikle watu ni ya a vu Ekklisiya wa a he ni Urishilima, u biwa ba kpatre Rji nda nyme niwu, ba vra ga ni gbungblu wu Judea mba Samaria, nda don manzaniba meyen. ² Ndhi bi hu ngyengre me ba ban Istifanus ka rhu nda son ndayi kpukpeme. ³ Ama Shawulu a kri gbangban nda ni so kpa Ikklisiya meme. Ata ri ni ko niko nda gbi lilon baba mmba, nda tru ba sru niko u tro. ⁴ Na kima me biwa ba kpa nyeme nda vera hi kankan ba zren zita bla lan trea. ⁵ Filibus a grjhi hi ni kikle gbu wu Samaria ndaka d'bu bla nibawu nitu kristi. ⁶ Kpaandhi ba ki si sren ton ni tre wa Filibus a si bla'a, ni yo sron ni bubu riri, ba wowu nda toh kpi bi tsro-ya wa'a ti'a. ⁷ Meme brji ba rhurhi ni mi ndhi gbugbuu wa ana hon son ni mimba, nda ni yi ni kri gro nikle lan, ndhi bi lilo chon gble, ndana zrenna ba kpa si kpamba. ⁸ Nituki ndhi bi gbuu'a ba ngri kpukpome. ⁹ Ni gbukima, ndhiri a he wandi ba yo ndema ndiSiman, wa ata tsro ka, nda ni kandhi tsi shishi nda gyur. Bi Samaria du ba baniwu ti ndriori ninkon. ¹⁰ Wawu ndhi bi Samaria, rhini bi tsitsa hi ni bi ninkon mba, bata sren ton niwu ndatre ndi "Gu yi a gbengblen irjhi wa ba yo Azangbengble" ¹¹ Ba yo ton ni trema nitu wa rhi ni dedewa azi tsibashishi nidu ka'a wa a ta tsro ba. ¹² Ama niwa ba kpa tre wa Filibus a sia d'bu lha nitu tre ndindi wu Irji mba nde Yesu. Kristi, ba vu ba ti baptisma, lilon baba mmba wawumbawu. ¹³ Siman ngame a kpanye. Hu gon baptisma ma, a kha ta son zuni

Filibus mu. Niwa a toh kpi bi tsro-ya baba kikle ndu wa a si'ahe, a bwu nguyo ni w'ho. ¹⁴ Niwa manzani ba ni Urishilima ba wo ndi Samaria ba kpa lantre Irji, ba ton Bitrus mba Yonana hi ni ba. ¹⁵ Niwa ba grjhiye, ba bre Rji ni bawu, ndi du ba kpa Ruhu Tsatsra. ¹⁶ Nitu, ye niton kima, Ruhu tsatsra na ri he wu grjhiri ni ba, bana kpa baptisma ni nde Bachi Yesu megen. ¹⁷ Mle Bitrus mba Yohana ba sa wo nitumba, U ba kpa ruhu tsatsra'a. ¹⁸ Niwa Siman a to ndi ba nu Ruhu Tsatsra niwa ba manzani ba ba sawo nitumba, a chu nkle ni nuba. ¹⁹ A tre ndi "Ne gbengle kima ngame, wandi mita sawo nitu ko nha, wa ka kpa Ruhu Tsatsra" ²⁰ Ama Bitrus a lha niwu ndi "Du nkle silva me qu timeme ni wu, nitu wu ya ndi wu iya kpa Kyauta Irji ni nklen. ²¹ Wuna he ni rabo ni kpeyina, don suron me na he bi ni irji na. ²² Nitu kima, U ka don meme dri me ndi bre Baci, nidu anita kpayeme ani wrulhe, meme kpe wa wuna yo suron ni wu'a. ²³ Mi to ndi wu he ni mi ntson lo suron mba ni nkon meme. ²⁴ Siman k'ma sawu ndi "bre Bachi nimu, du ko kpe riri wa wu tre na hon nitumuna. ²⁵ Niwa ba bla kpe wa ba to'a nda tre lantre Bacia, Bitrus mba Yohana ba k'ma ni hi Urishilima, nda zi bla trendindi ni kauyuka gbu bi Samaria. ²⁶ Zizan, malaika Baci a tre ni Filibus ndi "Lunde ndi hu nkon wa grjhi hi kogbo, wa a kru grjhi rhini Urishilima hi ni Gaza (Nkon yi hi ni hammad). ²⁷ A lunde nda ku nko hi. Nikima aka zontu ni guri, wa a rhini Ethiopia, dandandu wa wu kikle ma'aji u Candace Samariya wu Ethiopia. Wawu yi kpi bi yo suron wa'a bana he ni woma. Ana ye ni Urishilima nda ni ye hi sujada. ²⁸ A k'ma

tahi nda son ni ng'ma wu hon ma nda sia karanta tre anabi Ishaya. ²⁹ Ruhu Rji a lha ni Filibus ndi “hi ni bubu wa a hea, ni hi kri nha ni ng'ma hu henma”. ³⁰ Niki filibus a tsutsu hi niwa, nda wo a sia bla tre anabi Ishaya, nda mye “ka U mla to kpewa u si bla'a?”. ³¹ Wa a kri sa wu ndi, “Mi tihe hama ni du ndior ye tsro me?” A yo Filibus du hon hi ni wu niti ng'ma, nda hi kuson nha niwu. ³² Zizan bubu vunvu wu lantre wa lgu Ethiopia a sia bla ana to yi, “Ba vu gbron si hi to nt'ma wa ba jiwu hi han, mba toh vivre nt'ma wa a kri ni gbamgbi ni mi biwa ba si le niwu'a niki ana bwu nyuma. ³³ Ni mi yama, gatre wu janji ama iba ban meme no nha ni to bla nitu biwa baka rhurhini wu, hpu ma. Ba ban vrima rhurini meme. ³⁴ Wame Dandaudu a mye Filibus ndi, “mi bre'u, hla mu, anabi si tre nitu nha? nitu kparamu ka nitu ndiori kan? ³⁵ Filibus a lu si tre, rhi ni lantre yi wu vunvu tre Rji nda bla ndidi tre nitu Yesu niwu. ³⁶ Niwa ba kihi ni nkon, ba ye tsra ni bubu ma ri'u Dandaudu a tre ndi “Toh, imma he yi, naye ni zuudu ti baptisma nimu na? ³⁷ Chiche vunvu bi sen wu bi ma, bana he ni ndan na. Filibus a tre ndi, “wuta kpanyeme ni suron me ki ti baptisma niwu “Dandaudu a k'ma sawu ndi mi kpanyeme ndi Yesu Kristi a hi vren irji. ³⁸ Niki, dandaudu a du ngma kukri. Ba grjhi hi ni mi mma. Filibus mba dandauda, U Filibus a ti baptisma niwu. ³⁹ Niwa ba hon wru rhi ni mi mma'a, ruhu Rji a nzu Filibus hi kado, u dandaudu ana la too ngana, ama a vu nkoma si hi nda ngiri. ⁴⁰ Filibus aka rhu kri ni azotus, nda zren zu ni gbungblu ki, nda ni d'bu bla tre

ndidi ni gbu biki, har nda ka kri ni caesaria.

9

¹ ama shawulu, wa a si gbre que ni mri ko bi hu bacia, hi ni nikon firist ² nda ka mye'e du nhavunvu ni du njihi ni tra u bre ni Damascus, don anita katon biwa babi nko a, ni lilon ko mmba, ka vu ba lo njiye ni Urishilima. ³ Niwa a si zren nihi, a ye weiweire ni Damascus ilu kpan a kri bwu kpan kawu, ilua rhi ni shului; ⁴ wa akurhoku hi meme nda wo ilan ni tre niwu ndi "Shawubu, shawulu, a ngye sa wu tsra me ni ya?" ⁵ Shawulu, a sa ndi "wu nha, Baci?" U Baci a tre ndi "A hi me Yesu, wa wusi tsra me ni ya; ⁶ ama lunde, ri hi ni mi gbu'a ba lha kpewa wutia niwu." ⁷ Ndhi wa basia zren ni shawulu, ba k'ma ki whie me, nda wo lan tre a, ama nda na toh ndioria. ⁸ Shawulu alu ni meme'a nda niwa u shishi'a ti buwu ana toh kpe na, mle ba vuu njiriwo ri ni Damascus. ⁹ A ti ri tra hamm'a ni to kpan, nda na rhi na nda na so na. ¹⁰ Nikima, nimi Damascus, vrekoma ri a he, wa ndema hi Ananiya. Baci a hlawu ni ra ndi "Ananiya", A tre ndi "Igy mi he yi Bachi" ¹¹ Baci a lhawu ndi, "Lunde, nid hi ni kon wa ba yo ndi kriteime, ni ko Yahuda, myeba ndhi wu Tarsus ri wa ndema hi Shawulu, a si bre Rji. ¹² A toh ni ra' andi ndi ri nde Ananiya a si ye nda si sa wo ni wau ni tu don du to bubu ngari" ¹³ Ama Ananiya a sawu ndi "Baci, mi wo ni nyu ndhi gbugbu'u nitu gu yi, iri kpatimeme wa a ti tsatsra ndhime ni Urishilima. ¹⁴ Aye ni hugon wu niko firist du ye vu ko nha ni wayi wa ani yo ndeme'a lo".

¹⁵ Ama Baci a lhawu di “Hi, mi chuti kpewundu mi, ni du nji ndemu hi ni biwabana to me na, nibi niko tuchi, baba mir Israila. ¹⁶ Mi tsro u du toh bibi ya wa aniti nitu ndema”. ¹⁷ Ananiya a lu vunkon nda ka ri ni ko'a. Ni sawo nituma, a tre ndi “Vayi Shawulu, Bachi yesu, wa a tsro tuma niwu ni kon niwa wu sia ye'a, a tonme du kpa kpan yame mba ruhu tsratsra duri niwu”. ¹⁸ Harime, ukperi to kpakpla ikle ba rhukulhe rhi ni shishi Shawulu, wa a kri kpa to Bulus a lu duba ti baptisma niwu. ¹⁹ Wa ari biri u gbeblenma a k'ma ye ni wu A son niba mirko bi hu'a ni Damascus wu bran vi. ²⁰ Rhiniki a lu si d'bu ni bla tre yesu nimi tra wu bre Baci, nda ni lha nd wawuyi a vren Rji. ²¹ Biwa ba woowua ba bwunyu yo who nda tre ndi “Ana guyi wa vu biwa ba yo ndeyi ni Urushilima na? A ye ni wa vu balo njini nu nikon Firist. ²² Gbeblen Shawulu asi bran nitu nitu nda kpa Yahudawa bi son ni Damascus k'ma chon nitu wa a du ndhi mla toh ndi Yesu a wawuyi hi Kristi ²³ Niwa ba kai vi gbugbu'u, yahudawa ba zontu ni wa nkon wa ba zu nda wuu'a. ²⁴ Shawulu a toh kpewa ba si son ti niwu. Ba ki si gben kikle nkontra gbua, ni rhi mba ni chun don duba wuu. ²⁵ Amm Mirko bi hu'a ba ban'u ni chu, nda ka yo grji zu ni kponka gbu'a, ni mi sisen. ²⁶ Niwa a ye ri ni Urishilima, Shawulu anata ri nha ni mirko bi hu'a, ama wawu mba ba kluu, nda na kpanye ndi wawu ngame a vrenko wuhu na. ²⁷ Amma Barnaba a ban u njihi ni manzaniba, nda lha bawu ndi Shawulu a to Bachi ni nkon u Baci a tre niwu. mba wa hi ni damascu, Shawulu a tre

hamma ni sisiri ni nde Yesu. ²⁸ A he ni ba ri bi rhu kagon Urishilima. A sia tre ni gbeblen suron (Hamma ni sisiri) ni nde Baci yesu. ²⁹ Nda sisenyu ni Yahudawa bi helenenci ama ba kia wa nko u wuu. ³⁰ Niwa mir vayiba ba mla wo kima, ba njiwu grhiye ni Kaisariya nda ka tru hi ni Tarsus. ³¹ Niki, ikilisiya kagon wu Judiya, galili mba Samaria ba kpa sii nda si guci ni ndu mba ni mi zren u sisiri. baci, mba wu son piame wu ruhu tsatsra, Ikilisiya asi bran ni blamba. ³² Naki, Bitrus a zrenzuni gbungblu kima wami a grjika ri ni tsatsra ndi bi Rji wa ba ki ni gbu Lidda. ³³ Niki a to guri wa bayo ndema ndi Iniyasu wandi azi kru nitu bla ma ti se tandra (8) nitu a heni lilo chan ngble. ³⁴ Bitrus a tre nimu ndi Iniyasu, yesu Kristi a chu lilo wru ni wu. Lukri ndi mla bla me ti" mle a lukri ni zande, ³⁵ wawu ndhi bi son ni Lidda mba sorona ba toh yu'a nda k'ma ye ni Baci. ³⁶ Ni gbu Ayafa vrenko wuhuri, wandi ndema hi Tabitha (wandi ba k'ma sran ndi Dorcas)" Iwayi a ta ti kpi bi ndidi nda ta zo bi ya' gbugbuu. ³⁷ A he ni vi baki, a ku kru kpa nda que niwa ba nglu kpama, ba ban'u ka yo ni tra wu koshu. ³⁸ Lidda a he weiweire ni yafa mir ko ba bana wo nda Bitrus he niki, ba ton ndhi ha ni wu, nda ni breu " ye nita gbagbla. ³⁹ Bitrus alunde huba. Niwa a ye ri'a ba njiwu hi ni tra wu koshu'a, u mmba be k'bo ba baki whi niwu nda si yi, nda ni tsro gbawrunklon baba zeni wa Dorcas a wran bawu niwa a he niba'a. ⁴⁰ Bitrus a dubarhu dinko ni tra'a, nda kuqubarhu nda bre, nda k'ma ya ikmoa nda tre ndi, "Tabitha, Lunde" wa kri bwu shshi nda to

Bitrus, nda luson. ⁴¹ Bitrus a n'me wo nuu nda azu hon zi zande, nda niwa a yo tsatsra ndhi bi Rjiba ye baba mmba bi k'bea, a kau naba ni sisren. ⁴² Kagon yafa ikpe yi a zren kagon, ndahi gbugbuu ba kpanye ni Baci. ⁴³ Nituki Bitrus a son vi gbugbuu ni yafa, ni gu ri wa ba yo nde ma ndi Siman, wu tindu ntani.

10

¹ Nikima, ndji ri a he nimi gbu Kaisairiya, wa nde ma hi Koneliyus, ana ninkon soja derhi ri, wa ba ta yo ndi Regiment wu Italiya. ² Ana ndji wa towu, wa ata klu sissri Irji baba bi ko ma wawu, nda ta nu ndji biya zaka ma, nda ni bre Iri chachu. ³ Mla ni nton wu tya wu irhi, a mla to ni ra Maleka Irji si'a grji si ye niwu. Maleka a hla niwu ndi, "Cornelius!" ⁴ Cornelius a nzu ya Maleka u sissri a vu wa a lu tre ndi, "Wayi hi ngye, ninkon mu?" Maleka a hlawu ndi, "Bre me mba zaka me ba hon hi ni ton mren ndindi ni shishi Irji. ⁵ Zizan ton ndji me bari hi ni gbu Joppa du ba hi yo ndji wa ba yo ndema ndi Bitrus, du wuba ye niwa. ⁶ Ani son ni ndji wu tindu ntan wa ba yo ndi Siman, wa ikoma he ni nyu kpama tekua ⁷ Niwa Maleka wa tre niwu a hi kpama, Cornelius a yo mri ko ma harhi mba soja ri wa ani toh wo tre ma'a. ⁸ Cornelius a hla bawu wawu kpewa a si zren niwu'a nda ton ba hi ni Joppa. ⁹ Zizan ni nton wu tanne wa ahuri kima, ba sia zren ni ti weiwiere ni mi gbu, Bitrus a hon hi kasi bre ni ko tu nka. ¹⁰ E iyon a vu wa aluta wa ikpe wu rhi, ama niwa ndji ba basia sron biri, a si toh tsro too ra, ¹¹ wa atoh shulu bwu, nda toh

nklan kpe si grji, ikpe a rju ngma ibla wa asi grji ni ye ni meme, wa ba vuu nji ni ton nza ma nda siwu si grji. ¹² Ni mi ma innma kanka wu mriza nza baba biwa ba nnha ni meme, baba chinche bi bwa ni shulu. ¹³ E lan ri a tre niwu ndi, "Lukri Bitrus, wuu ni tan." ¹⁴ Bitrus a tre ndi "Ana to ki na, Bachi; Rjhimu, mina tan kpe wa a he ni rjhina nda na kpanya ni shishi Irji na. ¹⁶ Ama ilan ala kma tre niwu nkpuwu ha ngari ndi "Kpe wa Irji ngla ti sa'a, na yo ndi a he ni Irji na." ¹⁷ Niwa kpeyi ari si kpa Bitrus tsi shishi nitu ko ka a hi ngye tu kpe wa a toh nimi ra ma, niki, har hi, ndji wa Cornelius a ton ba'a ba ye ki ni nyu kikle nkontra nitu bana mye u ba tsro ba nkon wa ba hu zu ye ni ko'a. ¹⁸ Ba d'bu yo nda mye ka Siman, wa ba yo ndi Bitrus ngame, ni son niki. ¹⁹ Niwa Bitrus a rhisi rhimren nitu ra wa ato'a, Ruhu a hlawu ndi, "Toomba, ndji tra asi waw/chiche nha nvunvu bi sen bari ba nha andi/ndji haarhi basi waw. ²⁰ Lu grji huba hi, na ti ngri ni huba na, nitu a hi me mi tonba." ²¹ Nikima, Bitrus a grji hi ni ndji ba nda tre ndi, "A hi meyi wa bisi wa'a. A ngye njiyi ye?" ²² Ba tre ndi, kikle soja wu ya ndji derhi ri (100) wa ba yo ndema ndi Cornelius, ndji wu tsatsra zren, nda ni ti sissri Irji, wa ndji Yahudawa ni gbungblu wawu ba tre ndindi nitu ma, Maleka Irji a nji tre rhi ni Irji niwu ndi du ton ba hi yoo hi ni koma, nitu du wo tre wa a toon niwu. ²³ Niki Bitrus a yoba ri ye niwu. Niwa ble nhran, a lu huba, baba mri vayi bari wa ba ka ngo ni bawu hi ni Joppa. ²⁴ Nivi wa a hukima, ba ye ri ni Caesarea. Cornelius a sia gbanba, ana yo mlama baba kpukpan bi weiweire du ba ye zon

tu ki. ²⁵ A he niwa Bitrus a ri'a, Cornelius a rju ye too nda kri kukru ni gbarhu ma ni meme nda ni nzuhon. ²⁶ Ama Bitrus a tiwo nzu lu nda tre ndi, "Lunde kri! Mi ndji too wu." ²⁷ Niwa Bitrus si tre niwu, a ri hi ka to ndji gbugbuwu ba zontu ki si gben. ²⁸ A tre niba ndi, "Biyi me bita ndi ana he nitu nkon du ndji wu Yahudawa du zontu nitu kpe mba du zren tsri hini bi kora na. Ama Irji tsro me ndi du mina yo ndrjo ndi a vu meme rjhi wa a kpa ti meme wawu na. ²⁹ Kimayi sa dume grji ye hamma ni sen nyu, niwa wu ton ba ye yome'a, zizan mi myeu, a ngye du wu yome?" ³⁰ Cornelius a tre ndi, ivi nza wa ki kaba yo gon ye ni ton towa, mi sia bre Irji ni nton wu tiya (9) ni komu, mle mi toh ndji ri a wrhu kri ni shishi mu, ni nklon ma wa asia zan. ³¹ A hla nimu ndi, Cornelius, Irji wo bre me, e sadaka me a du Rji tika niwuu. ³² Nikima, ton ndji ri hi ni Joppa, nda hi yo ndji wa ba yo ndema ndi Sima, wa ba yoo Bitrus. A ni son ni ko ndji wu tindu ntan wa ba yondi Siman, weiweire ni kpa tekua. / Chiche vunvu bi sen bari ba sa nha ndi / Anita ye, a ni tre niwu./ ³³ Mle, hama ni ti ngri, mi ton ba ka yo. Abi wa wuye'a zizan, wawu umbu khiki ni shishi Irji ni duta wo wawu kpe wa Bachi ton du ye hla tawu'a," /Hamma ni tre ndi / Bachi a tru du ye tre / chiche vunvu bi sen bari ba yondi / Irji a tru du ye hla ndi /. ³⁴ Niki Bitrus a bwu nyu ma nda tre ndi, Njanji, miti too ndi Irji na chutinkan na. ³⁵ Nitu ki, ni gbungblu wa konha rhi, ndji wa ani ti sissri ma nda ni hu nkon tsatsra ndindi, ani kpaw. ³⁶ Bi to tre ma wa a ton hi ni ndji bi Israila, niwa a bwu hla ndindi tre nitu son

pian wa a ye zu ni Yesu Kristi, wandi wawu yi hi Bachi nitu ko nha - ³⁷ biyi kimbi bi toh kpi wa ba zren kagon Judiya wawu, rhi ni Galili wa a hu gon batisma wa Yohana a guchi bwu tsro; ³⁸ ikpe wa a zren nitu Yesu ba Nazaret, niwa Irji a chu tinka ni lulu Ruhu Tsatsra mba gbengble. A zren si ti kpi bi ndindi nda ni nu sikpa ni biwa brjhi a vu ba lo'a, nitu Irji a he niwu. ³⁹ Ki biwa ki to zren kpi biyi ni shishi mbu, kpi wa Yesu ati, ni gbungblu Yahudawa mba ni Urushelima. Ba klo wuu ni tu kunkro, ⁴⁰ ama Irji a nzulu ni vi wu tra nda du ba too, ⁴¹ ana ndji wawu na, ama ni biwa Irji ana mla guchi chu ni mi biwa bana toh ni shishi mba, ni mi mbu wa ki ri ni so niwu, hu lunde ni qu. ⁴² A yo tre gbangban ni tawu ni du ta dbu hla ni ndji ni mla hla ndi wawuyi Irji chuu du ga tre ni bi vri mba biwa ba qu ye. ⁴³ Ahi ni wawuhi, anabi wawu ba vu bla, ni du ko nha wa a kpanyeme niwu ani kpa wruhle latre ma ni nde Ma." ⁴⁴ Niwa Bitrus a risi tre kpi biyi, Ruhu Tsatsra a ku nhi tu wawumba, wa basia sren ton ni tre ma. ⁴⁵ Ndji biwa bana he ni igrjhi bi hanbru ni mi bi wa kpanyeme, wawu ndji wa ba hu gon Bitrus ye'a, ba bwu nyu yo hwo, nitu wa ruhu Tsatsra a ku kra nitu bi kora ngame. ⁴⁶ Ba wo bi kora ba basia tre ni lmen kanka nda ni nzu nde Irji hon. Niki, Bitrus a kma sa ndi, ⁴⁷ "A nha ni zu du ndji biyi du ba kpa batisma wu ma, ndji biyi wa ba kpa Ruhu Tsatsra ye too kita ngame'a? ⁴⁸ Mle a yo tre ni gbangban nitu duba ti batisma ni bawu ni nde Yesu Kristi. Hu kima, ba bre du son wu vi fon bran ni ba.

11

¹ Zizan manzani ba, baba mri vayi wa bana he Yahudiya ba wo ndi bi kora ba ngame ba kpa lantre Rji. ² Niwa Bitrus a hon ye rhi ni Urushelima, biwa ba he ni grjhi bi hanbru'a ba tre ba; ³ nda tre ndi, wuka zontu ni biwa bana hanbru na, ndi rhi ni ba! ⁴ Ama Bitrus alu kri mla bla kpi ba ni bawu ndi, ⁵ Mi sia bre ni mi gbu Joppa, u Mi kri hra too ra, toh ekpe si grjhi ye, a rjuto kikle nk'ma bla wa basii chuwo si grji rji ni shulu, ba vuu nji ni nton nza ma. A grji ye ni me. ⁶ Mi ya'u nzrime ni rhimre nitu ma, Mi toh n'ma rju bi gbungblu meme, bi zren ni za nza, meme bi ki ni tsutsu miji, bi nha ni meme baba nchinche bi shulu. ⁷ Mle mi wo lan tre nda hla nimu ndi, "Lu kri, Bitrus, wuu ndi tan!" ⁸ Mi tre ndi, "Ana toki na, Bachi, nitu ni son mu, meme kpe wu kpa ti meme na ri ninyumu na." ⁹ Ama ilan a k'ma sa nimu rji ni shulu ndi, 'Ekpe wa Irji k'ma ti sa'a, wuna yo ndi a ti rji na. ¹⁰ Ikpe yi a zren ti nkpu tra, mle ba gbron k'ma hon hi ni shulu. ¹¹ Bika mla toh, niki, ndji tra ba kri wruki ni kontra ko wa kina he nimi'a; ba ton ba ye nime rji ni Caesarea. ¹² Ruhu a tre gbangban nime du mi huba hi, ni du mi na yaba ti nkan na. Mri vayi tanne biyi ba hume, u ki rihi nimiko igu'a. ¹³ A vu bla ni tawu nitu wa a toh Maleka a kri ni koma nda hla wu ndi, "Ton ndji me hi ni Joppa du ba hi nji Siman ye, wa ba yo ndi Bitrus. ¹⁴ Ani tre niyi nitu lan tre wa ani kpayi chuwo, iwu baba bi kome! ¹⁵ Niwa mi guchi si tre ni ba, Ruhu Tsatsra a kuni tumba, tsra ni wa a ku nita ni mumla'a. ¹⁶ Mi tika ni lan tre Bachi, niwa a tre ndi "Yohana

a tie batisma ni mma, ama biyi bi kpa batisma wu Ruhu Tsatsra.” ¹⁷ Niki, Irji nita nuba kpe tsra niwa a nuta hamma ni du ta han, niwa ki kpanye ni Bachi Yesu Kristi, me mi nha, wa mi kri sen nyu ni Irji? ¹⁸ Niwa ba wo kpi biyi, bana sa tre ni tuma ngana, ama nda nzu nde Irji hon nda tre ndi, “Irji niu kma sron sran vri ni biwa ba bi kora'a ngame.” ¹⁹ Zizan, biwa bana vra nitu iya wa a rirhi ni tu Istifanus, ba zren gbangban ka ri ni Phoenicia, Cyprus mba Antioch, ndani bla lan tre ni Yahudawa ba megen. ²⁰ Ama bari mba, ndji bi Cyprus mba Cyrene ba ye ni Antioch nda bla ni biwa ba Greek ngame, ndani d'bu ni bau, tre ndindi nitu Bachi Yesu. ²¹ Iwo Bachi a he niba, gbugbu ndji ba kpanye nda k'ma ye ni Bachi. ²² Itre ni tu mba aka ku ni ton ekklisiya ni Urushelima, u baka ton Barnabas du rju zren gbangban mu ka ri ni Antioch. ²³ Niwa a ye nda toh ti ndindi wu Irji, a ngri nda nronba duba kri ngbangba ni Bachi ni suron mba riri. ²⁴ Nitu ana ndji wu ndindi suron, shuni Ruhu Tsatsra mba suron kri ngbangban, u ndji gbugbu ba ka nhani Bachi. ²⁵ Barnabas alu wruhi Tarsus nitu hi wa to Shawulu. ²⁶ Niwa a too'a, a njiwu ye ni Antioch, Aye heme ndi ba ki ni ekklisiya wu seri wawu, nda du ba gbrontu yo bubu riri nda zita tsro ndji gbugbu'u. A he ni Antioch mba ba guchi yo mri ko bi hu; a ndi Krista. ²⁷ Zizan ni vi biyi, anabawa bari ba grji ye ni Antioch, rji ni Urushelima. ²⁸ Iri mba, ni nde Agabus, a lu kri, ni chon Ruhu Tsatsra, nda tre ndi mem yon ni ye ku ni ngbran meme wawu. Ekpe a ye he toki ni ba vi wu Claudius. ²⁹ Nikima, mri ko bi hu'a, tsra

ni gbengblen ma, ba zontu nda tru izo mba hi ni mri vayi wa ba he ni Judiya. ³⁰ Ba tie kpeyi, nda tru nklen hi ni bi ninkon'a zu jni wo Barnabas mba Shawulu.

12

¹ Zizan, wieiweire ni nton wa Herod, kikle chu'a a saa wo nitu biwa ba bi ikklissiya ba, nitu du vu ba tiiya. ² A wuu Yakubu vayi Yohana ni Takobi. ³ Hu gon wa ato ndi kima a biya ni Yahudawa ba, a hon hi ka vu Bitrus ngame. Kima a he ni ba vi wu bredi wandi ba klan hamma ni du sa nda en na. ⁴ Niwa a vuulo'a, a njiwu ka tro ni kotro, ni wo sojoji nkland nza du ba mla ya; a ta son ndji wa ani njiwu rjuye nu ndji hu kle igan-u nigra. ⁵ Toki, ba tro Bitrus zi ni tra tro, ama biwa ba bi ekklisiya ba kri gbangban ni bre Irji ni tu ma. ⁶ Nichu wa mble ka nhran hu'a, Herod anata chu rjuye duba bla tre nituma, Bitrus a sia krana ni tsutsu sojoji harhi, nimi lo ni sraka harhi, ni bi gben ni nyu nkontra ni duba mla ta ya nkontra'a. ⁷ Mle, Maleka Bachi a lu kri tanwrhu, ikpan lu ri nda kri bwu tra wu ko tro'a, ndu ku wrhu Bitrus ni kosan nda ta'u sh'me ni nna'a nda hlawu ndi, "Lukri gbagbla," u sraka'a ba ju kuhle rjini woma. ⁸ Maleka a hlawu ndi, "Lo kpame ni vu lagban wu zame sru." Bitrus a tie toki. Maleka a hlawu ndi "Vu nklon me wu kora'a sru ni hume." ⁹ Niki, Bitrus a hu Maleka zren rju. Ana to ndi kpe wa Maleka a tia a hi njanji na. A tre ndi a si toh ni raa mu. ¹⁰ Niwa ba zren ka vu y'ba bi gben bi mumla, mba wu ha, nda ye ni kikle nkon karfe wu ri ni gbu'a, a bwu kikima ni bawu. Ba rju grji hu nkon wu mi gbu'a,

u Maleka a kri kaado. ¹¹ Niwa mren Bitrus a k'ma ye niwu, a tre ndi, "Zizan, mi mla toh wu njanji ndi Bachi yi a ton Maleka ni du ye kpame chuwo ni wo Hiridus, mba wawu kpi wa Yahudawa ba bata yo shishi ndi ba toh." ¹² Ni mla to toki, a zren hi ni ko Maryamu iyi Yohana, wa ba yo ndi Markus ngame, niki ndji gbugbuwu bana zontu ki si bre Irji. ¹³ Niwa a wrunkon wu kikle nkotra u ri ni ko'a, vivren wa wu ndu ni ko'a, wa ndema hi Ruda a ye nitu du ye kpa yo'a. ¹⁴ Niwa a wo lan Bitrus nda to ndi a yi wawuyi, nitu ngyiri ana bwu nkon a na nda tsutsu ri hi nimi ko'a, nda ka hla bawu ndi Bitrus kri ni nyu nkontra wu kora. ¹⁵ Ba kri hlawu ndi, "Wu sran." Ama a kri gbangban nitu a hi njanji. Ba tre ndi, "A hi ibrji ma. ¹⁶ Ama Bitrus ana donme ni wrunko'a na, ni bwu nko mba, ba too nda kri bwunyu yo ni h'yo. ¹⁷ Bitrus a ti ba niwo duba son gbangbi, nda bla bawu nitu wa Bachi a njiwu rju ni kotro. A tre ndi, ton ba hi ni Yakubu baba mbru mri vayi ba nitu kpeyi. Mle a lu don ba nda zren hi ni buburi nkan. ¹⁸ Niwa mble a nhra, ana tsitu fime wa a ri ni mi sojoji ba na nitu ka ahi ngye ti Bitrus. ¹⁹ Hu wa Hiridus a wa nda na too na, a mye bi gben ba nda yo ba ni duba wu ba. Hu ki, a grji rji ni Judiya hi ni Caesarea nda ka son niki. ²⁰ Zizan Hiridus a shu ni nfu ni ndji bi Tyre mba Sidon. Ba hi niwu nitu kpe riri, nda weire Blastus, wa ani zo ninkon chu'a ndu, andi du yo nyu zoba, ba mye ndi duba ki ni sikpe ni gbungblu meme wu nikon chu'a. ²¹ Ni vi wa ba yo'a, Hiridus a sru nklon ma u bi chu nda son ni ruron wu tu chuma, nda lu tre ni ba. ²² Ndji ba ba kpagro ndi, "Wayi

hi lan Irji ana wu ndji na!" ²³ Hari me, Maleka Bachi a kri yo wru, nitu ana nu Irji ninkon na; ntson mra ba kri rhiwu wuu. ²⁴ Ama lantre Irji a si bwu bran ndani krigbu. ²⁵ Niki, niwa Barnabas mba Shawulu ba kle ndu zren mba, ba k'ma zren rji ni Urishelima, nda nji nha niba Yohana, wa ba yo ndi Markus

13

¹ Zizan ni Ekkliisiya wu Antioch, Anabawa baba bi tsro bari bana he. Bana ba BArnabas, Siman (wa ba yondi Niger), Lucius wu Cyrene, Manaen (vayi Herod wu retrarch wa bana kpa'u nji toh wu ngrji hi mba), mba Shawulu. ² Niwa basia bre ni kaa rhi kpe nda ni nzu Bachi hon, Ruhu Tsatsra a tre ndi, "Chuu ba Barnabas mba Shawulu zi tinkan nimu, ni duba ti ndu wa mi yoba duba ti." ³ Hu bre ni kaarhibiri, mba yo woh ni tumba, ba tru ba yo ni duba hi. ⁴ Kima, Barnaba mba Shawulu, niwa Ruhu Tsatsra a ton ba rjuhi'a, ba grji hi Seleucia; rhiniki ba wu jrigi mma hini Cyprus. ⁵ Niwa ba he ni gbu Salamis, ba d'bu bla lantre Irji nimi ko Synagogues wu Yahudawa. Yohana ngame a he niba toh wu zoba. ⁶ Niwa ba zren kaagon nclan meme gbungblu kima hi ni Paphos, ba ka tsra ni ndji wu katibrji ri ndi Yahudi wa ana anabi wu che, wa ndema ana Bar Yesu. ⁷ Ndji wu katibrji ana ta zren zontu ni kikle ndji wu gaatre, Sergius Paulus, wa aheni mre toh kpe kpukpome. Igu yi a yoye ni kpama, ba Barnabas mba Shawulu, nitu a nison wo lantre Irji. ⁸ Ama Elymas "Wu katibrji" (toki ba k'ma ndema sran) a lu kri sen

nyu wu ka kpanyme niba; a ta son k'ma kikle Iguwu gaatre rju ni nkon kpanyme'a. ⁹ Niki Shawulu, wandi bata yondi Bulus ngame, shuni Ruhu Tsatsra, a yo shishi yau gbahme ¹⁰ nda tre ndi, Iwu vren brji, wu shuni kpi kankan wu gyru mba meme dri. Wu kame ni ko ngye wa a he ni nkon tsatsra'a. Wuna don me ni k'ma sran nkon triime wu Bachi, ka ana naki na? ¹¹ Zizan ya, Iwoh Bachi a he ni tume, wu k'mati ndji wu mfyen. Wuna toh kpanrhi wu nton bari na." Hihari niki, ikpe too iwru mba bwu a ku nitu Elymas; wa dusi zren ni kaagon siwa nji duba vu ni wo tsro nkon. ¹² Huwa kikle wu gaatre a toh kpewa a zren'a, a kpanyme, nitu tre wu Bachi wa a wo'a, a nuu rhimre ni sissri. ¹³ Zizan Bulus baba kpukpan ma ba ba wru zren hu ni nokn maa rjini Paphos nda ka rini Perga wu Pamphylia. Ama Yohana a kaba don nda k'ma hi ni Urushelima. ¹⁴ Bulus baba kpukpan ma ba zren rhi ni Perga nda ka rini Antioch wu Pisidia. Niki bahi ka rini Synagogue chachu Sati nda ka kuson. ¹⁵ Hu, vu bla nha wu doka mba wu ba anabawa ba, bi ninkon wu Synagogue ba ton ba ni tre ndi, "Mri vayi, bita he ni tre wu nron ni ndji biyi, bika hla." ¹⁶ Niki Bulus a lu kri nda nzuwo tibawu nda tre ndi, "Ndji bi Israila baba biyi wa bi klu Irji, woo yi. ¹⁷ Irji wu ndji bi Israila yi a chu ba bachimbu nda du ndji ba bran ti gbu, niwa bana ki meme Egypt, mba ni woma waa nzu hon, a nji ba rju nikima. ¹⁸ Ni nton mla ise tso-tra-don-nza (40) a tiya nji ba nimi gbungblu tsutsu miji. / Vunvu nha bi sen bari ba yo ndi / Wu ise mla tso-tra-don-nza asi mlabaya

nji ni gbungblu tsutsu miji. / ¹⁹ Hu gon wa a
yra gbungblu ndji tangban wa bana he ni meme
Canaan'a, a ban meme mba nu ndji mbu ni du
k'ma ti umba. ²⁰ Ikpe biyi ba rhuhe toki zan se
450 wa baka hi ye. Hu gon kpi biyi, Irji a nuba
bi gaatre ka tsra ni nton anabi Samuel. ²¹ Mle
ndji ba ba mye ndi du nuba chu, u Irji a nuba
Shawulu vren Kish, ndji wu grijhi Benjamin, ni
du hon ti chu nitumba wu se tso-tra-don-nza.
²² Hu kima, Irji a churhu ni tuchu'a, nda nzu
Dauda hon ni du k'ma he chumba. Ana Dauda
yi wa Irji a hla tre ni tuma ndi, "Ngye mi ye toh
Dauda vren Jesse a hi ndji wa ani hu sron mu,
wa ani ti wawu kpiwa Mison ni du ti. ²³ Rhini
h'pu iguhi Irji njiye ni Israila ndji wu kpachuwu,
Yesu wa ana shirji ni tu a ni ti toki. ²⁴ Niwa Yesu
a rhihe ye, Yohana a d'bu batisma wu k'ma sron
sran ni ndji bi Israila wawu. ²⁵ Niwa a ta kle ndu
ma, a tre ndi 'Bi rhimre ndi me mi nha?' Me,
Mina wawuyi na. Ama srenton, iri ni ye hu gon
mu, lagban za ma me mina mlakri wa mi siwuna.
²⁶ Mri vayi, mri wu iyi Ibrahim, baba biwa ba he
nimi mbi wa ba klu Irji, ahi ni tawuyi mba ba ton
tre wu kpachuwu yi ye. ²⁷ Ni ndji biwa ba ki ni
Urushelima, baba bi tuchu mba, bana mla too na
nda du lantre ba anabawa wa ba ta bla chachu
ni vi wu Sati'a, a hon tumba niwa ba kaamba
niwu. ²⁸ Niwa ba wa ndana toh kpe wu lowu
wu qu na, ba yo Pilate ndi du wuu. ²⁹ Niwa ba
kle wawu kpi wa bana nha nituma'a, ba banwu
griji rhini kunkron'a nda kawu yo kru nimi ibe.
³⁰ Ama Irji a nzuulu rjini qu. ³¹ Wu vi gbugbuwu
ndji waba hu rji ni Galili ye Urushelima basi too.

Ahi ndji biyi yi basi bla kpi wa bato nituma ni ndji ba. ³² Niki ki hla yiwu tre ndindi, shirji wa a ye niba bachimbu ³³ a du ba ye he toki nitawu, mri mba, nitu wa a nzu Yesu lu. Na wa ba nha ni Zabura wu ha: "Wu hi wu vren mu, luwa mi k'ma ti time,/ ³⁴ Nituwa a nzuu lu rji ni qu nitu du na la ka k'ma ye na, Irji a tre toyi: / Mie nu tsatsra mbalulu wa mi shirji ni Dauda. ³⁵ Nitu ki ala tre ni Zabura ri ngari ndi "Wuna du tsatsra me du toh gla na.' ³⁶ Niwa Dauda a kle ndu wa Irji a son niwu'a ni k'ba bi ngrjima, a ku kruna, e ba karhuu baba ba bachima, e k'ma ma a toh gla. ³⁷ Ama wawu wa Irji a nzu lu'a ana toh gla na. ³⁸ Niki bika toh, mri vayi, ndi, zu ni wo guyi, ba d'bu nihiwu, kpawruhle lahtre. ³⁹ Zuni wu, ko nha wa a kpanye ani kpa yandindi nitu wawu kpi wa doka Musa ana toh ya ndindi niwu na. ⁴⁰ Nikima, mla zren nitu kpi wa anabawa ba tre nituma duna hon nitu mbi na: ⁴¹ Mla ya, biyi bi kpa wruhle, ni ya ni nyu ni w'ho, mle ni qu kado; Toh, mi nji ndu niye nimi vi mbi biyi, Ndu wa bina kpanye niwu na, ko ndrjo ri nita d'bu bla yiwu.'" ⁴² Niwa Bulus mba BArnaba ba lusi hi, ndji ba ba breba ni duba la tre lan tre ba ngari ni chachu Sati wu hu kima. ⁴³ Niwa ku son mba wu Synagogue a ye kle'a, yahudawa gbugbumba baba biwa ba kpanye nda k'ma ni hu Irji mba ba hu Bulus mba Barnaba, e ba tre niba nda nron ba ndi duba kri gbangban ni nkon ndindi wu Irji. ⁴⁴ Nivi Sati wa aka hu kima, igbua wawu ba ye zontu ki nitu duba wo lantre wu Bachi. ⁴⁵ Niwa Yahudawa ba ba toh kpaandi ba, ngu a shu ni sron mba, nda duba tre meme nitu kpi wa

Bulus a tre'a, nda si mren'u. ⁴⁶ Ama Bulus mba Barnaba ba tre rju ni gbengble sron ndi "Abi wa du yi guchi wo bla lantre Irji. Ni toyi bi tru hle rjuni kpa mbi, ni ban kpambi ti wa bina mla wu kpa vri wa ana kle na, tooyi, ki k'ma hi nibi wa ba bi kora. ⁴⁷ Toki Bachi a mmhata gbangban ni tre ndi, 'Mi yoyi nji kpachuwo hi ni gbungblu nkankan wu meme wawuu.'" ⁴⁸ Niwa bi kora'a ba wo tre yi, ba ngyiri nda nzu hon lantre wu Bachi. Wawu biwa a yoba yo ni duba kpa ivri wa ana kle na, ba kpanye niwu. ⁴⁹ Lantre Bachi a zren hi ni ngbran kima wawu. ⁵⁰ Ama Yahudawa ba ba chon mmba bi ninkon ndani kri gbangban ni hu'a, baba lilon bi tsro nkon wu hu ni gbu'a. Ba chon iya yo nitu Bulus mba BARNABA nda duba zuba vrarju ni ngbran kima. ⁵¹ Ama Bulus mba Barnaba ba kpon meme zamba rju du hon tumba. Mle ba hi ni gbu Iconium. ⁵² E mri ko bi hu ba ba shuni ngyiri mba ni Ruhu Tsatsra.

14

¹ Aye he toki ni Iconium, wa Bulus mba Barnaba ba ri hi nimi Synagogue wu bi Yahudawa ba, nda ka tre hu ninkon wa kpaandi, ba Yahudawa baba Greeks ba kpanyeme. ² Ama Yahudawa wa ba kamba ni zren huba'a, ba chon dri bi kora ba nda duba ti nfu ni mri vayi mba. ³ Nitu ki, ba ki niki gbron nton, ndani bla gbangban me ni gbengblen Bachi, ndani tsro ba du ba toh tre wa a ton ba wu ya ndindi. A ti toki niwa a tsro kpanyeme wa ndji ba toh ni kikle kpi waasi ti ni shishi mba, zu ni wo bulus mba Barnaba. ⁴ Ama ndji bi gbu'a ba gaanyu, bari ba kri ni ngbala

Yahudawa, i bari ni manzani ba. ⁵ Wawu mba, bi kora mba Yahudawa (baba bi ninkon mba) ba wa nkon wu vu ba yo ya nda ta ba Bulus mba Barnaba ni tita, ⁶ ama niwa ba ble wo toki, ba tsutsu hi ni igbu bi Lycaonia, wu Lystra mba Derbe baba kaagon gran bi koki, ⁷ niki ba si zren ni d'bu tre ndindi'a. ⁸ Ni Lystra, iguri a son, hamma ni gbengblen ni zama, chon kple rhi ni nne yimma, wa ana zren to ni son ma na. ⁹ Iguyi a wo bulus si tre. Bulus a yo shishi ma niwu nda toh ndi a he ni sron kpanyeme nitu kpa sii kpama. ¹⁰ Niki a tre niwu ni kikle lan ndi, "Lu kri ni za me." Mleigu'a a lu za kri nda zren kaagon. ¹¹ Niwa kpaandi ba bato kpewa Bulus a ti'a, ba nzu lan ba ndani tre ni el'pa Lycaonia, "Ba rji ba ba k'ma rhu too ndji nda grji ye nita." ¹² Ba yo Barnaba ndi "Zeus," mba Bulus, "Hermes," nitu wawuyi ana ninkon wu lantre'a. ¹³ Priest wu irji zeus, wa koobre ma ahe ni kogon kikle gbu'a, anji kikle lando wa ba yra ni loh bre ye ni kikle nkontra gbu'a, wawu mba gbugbu ndji ba, nitu duba ye gon nton nibawu. ¹⁴ Niwa manzani ba, Bulus mba Barnaba ba wo toki, ba y'ba nklon mba nda tsutsu hi nda ka kuuyi ni mi ndji ba ¹⁵ nda ni hla ndi, "Indji-lon, nitu ngye bi ti kpi biyi? Kita ngame ki ndji, ni kpa too wumbi. Kisi bla tre ndindi ni yiwu nitu duy i k'ma gon don meme kpi ndi ye ni Irji wu sissren, wa a ti shulu, ni memee ni kpaama teku, mba wawu kpi wa bahe ni mi mba. ¹⁶ NI k'ba wa baka hiye, a du gbungblu du ba zren ni nkon kankan wu mba. ¹⁷ Ni kima me, ana hamma ni don wa ba bla kpewa ba to nituma na, niwa a ti kpiwu bi nda

nuba mma-lu rhini shulu mba ntonlu wa niye nuyi klo biri bran; shuuni sron mba ni biri mba ngyiri kpukpome. ¹⁸ Ni lantre bihi me, Bulus mba Barnaba ba mla zu ndji ba megen bubu gon nton ni bawu. ¹⁹ Ama Yahudawa bari wa ba rhini Antioch mba Iconium, ba ye kma tu ndji ba sran ni gyru bre. Ba taa Bulus ni tita nda ngbiwu rju hi ni kogon gbu'a, nda ban ni mren mba ndi a qu ye. ²⁰ Ni kime, niwa mriko ba ka kri kaagon nitu ma, alu kri nda zren ri ni mi gbu'a. Ni vi wa a hu kima, a hi ni Derbe wawu'u mba Barnaba. ²¹ Hu gon wa baka d'bu bla tre ndindi nitu ma, ni mi gbu'a nda mriko gbugbu, ba k'ma ye ni Lystra, ni Iconium mba ni Antioch. ²² Ba si nron mriko ba duba kri ni sron gbangban nda yo ni bawu du ba na k'ma ya gon ni kpa nyme mba ndani tre ndi, "Abi toki duta ri ni ko Irji hu ni nkon iya ²³ Niwa ba yo bi nikon nitu mba, ni ekklisiya ba, nda bre Irji hamma ni rhikpe, ba kaba yo ni wo Bachi wa nituma yi ba kpa nyeme. ²⁴ Mle ba zrenzu ni Pisidia nda ye ri ni Pamphylia. ²⁵ Niwa ba kle bla lantre'a ni Perga, ba grji hi ni Attalia. ²⁶ Rhi niki ba zren zu nitu mma ka rini Antioch, ni bubu wa bana nzuba yo ni toh ti Irji wu ndu wa baka kle'u zizan. ²⁷ Niwa ba ye ri nimi Antioch, ba yo ekklisiya zi ni bubu riri, nda vubla bawu wawu kpiwa Irji a ka ti niba, mba nitu wa a bwunko wu kpa gbangban ni biwa babi kora'a. ²⁸ Ba kii wu gbron nton ni ba mriko ba,

15

¹ Indji bari ba grji rji ni Judiya ye ni Antioch nda ye bla tsro ni mri vayi ba ndi, "Bi tina duba

han mbru ni yiwu hu njo tre Musa na, bina kpa chuchuwu na. ² Kpeyi a vu tu Bulus mba Barnaba zon ti nkan nda duba kri senyu ni ba. Niki, Bulus mba Barnaba, baba bari ni mi mba, ba chuba ndi duba hon hi ni Urushelima nda yi son ni ba manzani baba bi ninkon ba nitu duba tu tre'a. ³ Nitu ki, niwa ekklisiya a ton ba'a, ba zren zu ni Phoenicia mba Samaria, nda si bwu bla sran sron wa bi kora'a ba kpa'a. Ba nji ngyiri kpukpome ye ni mri vayi ba. ⁴ Niwa ba ye rini Urushelima, ekklisiya mba manzaniba baba bi ninkon ba ba kpaba ni wo ha, i baka vu kpi wa Irji a ti bawu'a bla ni bawu. ⁵ Ama ndji bari, ni mi biwa ba kpanyeme'a, wa bahe ni mi grji bi Pharisee, ba lu kri nda tre ndi, "Ani kpe wuti ni duba vu ba han mbru nda yo tre gbangban ni bawu duba hu tre doka Musa." ⁶ Niki manzaniba baba bi ninkon ba ba zontu ki nitu duba mla kpeyi yato. ⁷ Hu gon sen nyu ni kpamba, Bitrus a lu kri nda tre niba ndi, mri vayi, bito ndi, ni nton ndindi wa aka hi ye'a, Irji a chu ni mi mbi, nitu ni nyu mu, Bi kora ba duba wo lantre wu tre ndindi'a, nda kpanyeme. ⁸ Irji, wa ato dri'a a mla bla ni bawu niwa a nuba Ruhu Tsatsra, toh waa ati nitawu; ⁹ ndana chuta ti nkan ni ba na, niwa a vu sron mba se ni toh kri gbangban. ¹⁰ Zizan nitu ki, ahi ngye duyini tsra Irji, niwa bi klo ilo wu ya nitu nkanto wu bi hu'a wa ba timbu, ni kita kina mla to ba nji na'a? ¹¹ Ama ki kpanyeme ndi ki kpachuwu nitu ya ndindi wu Bachi Yesu, na baba me." ¹² Kpaandji ba wawu ba ki ni gbangbi niwa ba si sren ton ni ndu wu bwu ya mba wu kanyu yo ni w'ho wa Barnaba mba Bulus ba vu

si bla nitu wa Irji a ti ndu ni mi Bi kora'a, zuni wo mba. ¹³ Hu gon wa ba tre kle'a, Yakubu a saa nda ni tre ndi, "Mri vayi, yo ton ndi wome. ¹⁴ Siman a hla yiwu niwa Irji ni ya ndindi ma ni mumla azo bi kora'a nitu du ban rhi ni ba, ndji wu ndema. ¹⁵ Lantre ba anabawa a kpanyime ni kii, na wa ba nha'a. ¹⁶ Hu gon kpi biyi, mi k'ma ye, mba miye mme ngari, ko wu zontu ni Irji wu Dauda, wa a zilhe ye; Mi nzu sazi, ni du wron meme ma du k'ma ye to ana he, ¹⁷ ni du mbru ndji wa ba don'a, duba wato Bachi, baba wawu bi kora wa ba yo ba ni ndemu.' ¹⁸ Ikpe yi yi Bachi a tre ndi, A nhati kpi biyi wa bato rhi ni sen'a? / Nk'ma vunvu wu Greek bi sen wa ba he ni tu tre wandi a nkan / Ikpe yiyi wa Bachi a tre, ni tuma yi, ba toh wawu kpi wa ba ti nisen. ¹⁹ Nitu kima, mi ban zi ndi kina ti ba ya na, baba bi kora wa ba k'ma ye ni Irji. ²⁰ Ama ki nhahi ni bawu ndi a tre wa s tsra, duba chukpa mba ti nkan ni kpa ti meme gunki, wrhuni hu mba mba ni nn'ma wa ba wuu ba ndwuto, mba rhini iyi. ²¹ Nitu Musa, ba d'buhla ni gbu nkankan, rhini k'ba bi sen, a ye ni zizan wa basi bla nimi Synagogue chachu ni vi Sabbath." ²² Niki a bi ya ni manzaniba baba bi ninkon ba, mba ekklisiya wawu, duba chu Juda wa ba yo ndi Barsabbas, mba Sila, wa bana bi ninkon wu bi vayi ba, nda ton ba hi ni Antioch baba Bulus mba BArnaba. ²³ Nha zuni wo mba, "Rhini manzani baba bi ninkon ba, mri vayi mbi, hini mri vayi bi kora nimi Antioch, Syria mba Cilicia ki chi yi! ²⁴ Nitu ki wo ndi ndji bari ba rhunita hama ni kpanyime mbu, nda ka si chonyi ni lan tre wa a kpa sron

mbi ti meme'a. ²⁵ A bi ya nitawu, wa ki k'ma sron mbu yo ni bubu riri, ndi chu ndji biyi wa ki tonba ye ni yi baba mri vayi bi mlason mbu, Barnaba mba Bulus, ²⁶ ndji biwa ba ban tu yo ni nkon qu nitu nde wu Bachi Yesu Kristi. ²⁷ Nitu ki, ki ton Juda mba Sila, Wa ba vu bla ni yiwu, kpi biyi ngame ni lantre mba. ²⁸ Nitu a ya bi ni Ruhu Tsatsra mba ni tawu, du kina la ban ndu ya sa nha nitu mbi zan wa a he toki ye: ²⁹ ndi du yi chuwo rjuni kpi wa ba ton ni brji, ni iyi, kpi wa ba wuu ni ndwu to, mba rhini latre wamba ko lilon. Bitu chu kpambi wru ni kpi biyi, zren ni bi yiwu. gbuchu. ³⁰ Niki, niwa ba kle nda yo ba ninkon, ba zren grji hi ni Antioch, hu gon wa ba vu gbu ndji ba zontu zi bubu riri, ba ka vunvu wa ba nha bawu nuba. ³¹ Niwa ba bwu bla, ba ta kpe nitu nron tre wa ba kpa'a. ³² Juda mba Sila, wa bana anabawa ngame, nronba mri vayi ba ni lan tre gbugbuwu nda zoba kri gbangban. ³³ Hu gon wa ba fon ki niki, ba tru ba hi ni si sran rhini mri vayi ba hi ni biwa bana ton ba'a. ³⁴ Vunvu wu bi zan, bi son bana he ni nklan 34 na (Ya Ndu Man.15:40). Ama a toh bi du Sila du k'ma son niki. ³⁵ Ama Bulus mba Barnaba ba kii ni Antioch ndani tsro nda ni bla (baba gbugbu bari) lan tre wu Bachi. ³⁶ Hu gon vi bari, Bulus a hla ni Barnaba, "Ki k'ma hi zizan ni ki hi tsri ni mri vayi bi gbu wa kina ka d'bu hla lantre Bachi, niki toh ka ba heni ha." ³⁷ Barnaba a son ban Yohana wa ba yondi Markus, nji nha. ³⁸ Ama Bulus a rhimren ndi ana bi du ba ban Markus na, waa ana kaa ba don ni Pamphylia nda na la huba ni ndu'a na. ³⁹ Niki, kikle sen nyu a gaaba nda

du ba hu nkon nkankan ni kpamba, i Barnaba a ban Markus hu ni kpama, nda dran rju hi ni Cyprus. ⁴⁰ Ama Bulus a chu Sila nda rju kunkon hi, hu wa mri vayi ba ba vu ba sru ni nji ndindi wu Bachi. ⁴¹ Mle a zren zu ni Syria mba Cilicia ndani gbre kri gbangban ni ekklisiya ba.

16

¹ Bulus ngame aye ni Derbe mba ni Lystra, niki vrenko wu huuri wa ndema hi Timotia he, vren wa Yahudawa ri, wa a kpanyime niwu, ama tima ana ndji Greek. ² Mri vayi wa bana he ni Lystra mba Iconium bata tre ndindi ni tuma. ³ Bulus ata son du zren huu ni tuki, a bau njinda genmbru niwu, ni du Yahudawa wa ba he ni bubu baki du ba toh, nitu bana toh ndi tima ana Greek. ⁴ Niwa ba hu nkon si hi zu nimi gba ba, basia zren niwu nkon tsatsra wa manzani ba mba bi ninkon biwa ba he ni Urushelima ba m'ha yo duba hu. ⁵ Niki ekklisiya ba ba kpa ti ngbengblen ni kri gbangban nitu hu nkon'a nda du kri mbru mba a si hon chachu. ⁶ Bulus mba bi zren niwu ba zren zu ni ngbran Phrygia mba Galatia, nitu Ruhu Tsatsra ana ti gbuchu ndi du ba na d'bu lan tre'a ni ngbran Asia na. ⁷ Niwa ba zren ye ti weiweire ni Mysia, ba yo sron zuni Bithynia, ama Ruhu Yesu a zuba. ⁸ Niki ba vu Mysia y'ba nda grjiye ni gbu Troas. ⁹ Bulus a toh ni mira ni chu; ndji ri wu Macedonia a kri ki nda si bre'u nda ni tre ndi, "Ye nita ni Macedonia ni ye zota." ¹⁰ Niwa wa Bulus a hrara toki, ki krilu si wa nkon wuhi ni Macedonia, nitu ki ban ndi Irji mba yo ta du ta ki hi bla tre ndindi ni bawu.

11 Ki kuu zren hu ni nkon ma rhini Troas, ki hu trime nkon wa ani njita zu ni Samothrace, nda duta ka rhini Neapolis ni mbewa aka wu vi kima. 12 Rhiniki, ki hi ni Philippi, wandi ana kikle gbu wu Macedonia, gbu wa a zan bi ni ndu wu ngbran kima mba wa aheni wo bi tuchu wu Romawa; ki ki niki wu vi wa a fon bran. 13 Ni vi Sabbath (Chachu Sati), ki zren rhu ni kikle nkontra gbu'a wa a he ni kosan ba'a, bubu wa ki ban ndi ani bi wu bre. Ki kukhi ni tre ni mmba wa ba ye zontu ki'a. 14 Iwari wu nde Lydia, wa a ta le ni ikpi nklon sru, rhi ni gbu Thyatira, wa ata hu nkon Irji, a yo ton si wota. Bachi a bwu sron ma ni du mla wo kpe wa Bulus asia tre'a. 15 Niwawu mba bi koma, ba kpa batisma, nda bre ta ndi, "Bitu kpanye ni me ndi mi kri gbangban ni hu nkon Bachi, bi ka ye ni komu." Nikima a weireta du ta kpanye. 16 Niwa ki sia hi bubu bre, vrenwa ri wa ana gran, nda he ni brji wu toh kpe nda nran, a ye zontu nita. A ta nji nklen gbugbuwu ye ni ti ko ma nitu ndu nran wa ata ti'a. 17 Iwa yi a zren si huba Bulus nda d'bu si hla ndi, "Biyi bi mri koh wu Irji wa a zan nzu hon. Ba ki bla nkon wu kpachuwo ni yiwu." 18 Asi ti toyi wu vi gbugbuwu. Ama Bulus, nitu vrenwa a yo nfu branbran, a k'ma nda hla ni brji'a ndi, "Mi mmha'u ni nde Yesu Kristi, rju ni kpa ma." Mle a rju ni nton kima. 19 Niwa bi ti koma ba toh ndi nkon kubu mba a kle, ba vu Bulus mba Sila nda gbi ba hi ni tsutsu bubu wa ba le ni kpi, niwa bi nikon gbu ba ki'a. 20 Niwa ba nji ba ye nu bi blatre (Alkali), ba tre ndi ndji biyi ba nji iya rini kikle gbumbu. Ba Yahudawa. 21 Ba bla tre njo

wa ana he nitu nkon wa Romawa ba kpanyeme duta hu na. ²² Niki kpaandji ba lu hon wawu mba, nitu Bulus mba Sila; Alkali ba ba y'ba ba nklon mba ju nda mmha duba hloba ni kunkron j'bo. ²³ Niwa ba hloba ni wo gbugbu nitu mba, ba tru ba sru ni ko wu tru nda mmha ndji wu tro'a du mla yo shishi nda na du ba gbuju'bu na. ²⁴ Hu gon kpa mmha yi, ndji wu tro'a, a tru ba sru ni tra wu komi nda vu ba za mba lo nha ni kunkron gbangban. ²⁵ Mla tsutsu chu, Bulus mba Sila ba sia bre Irji nda ni yo se wu nzu Irji hon, i mbru biwa ba tro ba ngame'a ba sia sren ton niba. ²⁶ Niki, kikle grju meme a lu ti, nda du nchimeme wu ko tro a grju, mlee nkon ba wawu ba bwu yo hwo, mba ba sraka wa ba lo ba niwu'a ba si hle. ²⁷ Igu wu troba'a a lu sh'me ni nna nda toh nkontra kotro ba ba bwu kri ni hwo, a gbron guglo Inji wu nduma ndani wuutuma, nitu a ban ndi biwa ba troba ba rju nawo ye. ²⁸ Bulus a yo gro ni kikle lan nda tre ndi, "Na ti kpame kpe na, nitu wawu mbu ki he ni wayi." ²⁹ Igu wu troba a yo duba nji ilu kpan njiwu, nda tsutsu ri ni tsenza kpa mba sissri nda ka kukru ni shishi Bulus mba Sila. ³⁰ Nda nji ba rju nda tre ndi, "Mi nuyi nikon, mi ti ngye ni dumi kpa tumu chuwo?" ³¹ Ba tre ndi, "kpanyeme ni Bachi Yesu, niki wu kpa kpachuwo, ni wu baba biwa ba he ni ko me." ³² Ba hla lan tre wu Bachi niwu, baba ni ko nha ni mi koma. ³³ Niki, igu wu tro'a a vu ba ni nton kima wu chu'a, nda ka ngla mkpan mba, niki wawu mba bi koma wawu ba ti batisma ni bawu. ³⁴ Niwa a nji ba Bulus mba Sila hon hi ni koma nda ka nuba biri, a ta kpe kpukpome, ni

ndji biwa ba he ni koma'a, nitu a kpanye ni Irji. ³⁵ Zizan, niwa mble a nhran, alkali ba ba ton du hi ni bi gben'a, ndi "Du ndji bi mba hi kpamba." ³⁶ Igu wu tro a vu lan tre ba bla ni Bulus mba Sila andi, "Alkali baba ton lan tre ye ni me ndi du mi du yi hi. Zizan nikima, ye rju hi yi ni si sron." ³⁷ Ama Bulus a hla bawu ndi, "Ba vuta hlo tsi ni shishi ndji, hamma ni tsra ta toh, niwa me ki mri son meme Roma, nda tru ta sru ni kotro, zizan ba son juta rju ni rhiri? A'a! Du ba ye kimba nda ye njita rju." ³⁸ Bi gben ba baka vu tre biyi bla ni ba alkali ba, niwa ba wo ndi Bulus mba Sila ba mri gbungblu Roma, ikpe'a anuba sissri. ³⁹ Alkali ba ba ye bre ba nda nji ba rju, nda bre du ba rju ni gbu'a hi kpamba. ⁴⁰ Niki, Bulus mba Sila ba rju ni ko tro'a nda ye ni ko Lydia. Niwa ba Bulus mba Sila ba to mri vayi ba, ba nhronba duba ki gbangban, nda mle, rju hi kpamba rji ni gbu'a.

17

¹ Zizan, niwa ba zren zu ni igbu bi Amphipolis mba Apoloniya, ba ye ri ni kikle gbu Tesalonika, bubu wa synagogue wu Yahudawa a he. ² Bulus, toh wa a ta tia, hi ni ba, nda ban vi Sati tra si vu mla ya ni mi nha tre Bachi niba. ³ A sia bwu tre Bachi nda ni mla bla ndi a tsra kri ni du Kristi du ti ya nda la lu rhini kwu. A hla ndi "Yesu yi, wa mi d'bu bla ni yiwu a wawuyi hi Kristi." ⁴ Yahudawa bari ba kpanye nda zontu ni Bulus mba Sila, baba gbugbu ndji bi Greek wa ba kri gbangban ni hu, mba imba bi ninkon, wa bana fii me ngame na. ⁵ I Yahudawa wa bana

kpanyime na, nitu ba shu ni ngu, ba vu ndji bari bi meme dri rji ni bubu-leni-kpi wu gbu'a, nda kplu kpaandji ye zontu nda chon gbu'a duba yra gro ni nfu. Ba ri ni nfu kima ni ko Jason, ndi ba wa vu Bulus mba Sila nu ndji ba. ⁶ Niwa bana to bana, ba gbi Jason baba mri vayi bari ye ni bi ninkon u gbu'a nda ni yii, "Ndji biyi wa ba k'ma gbungblu wawu sran hon grji ba ye ni wayi ngame. ⁷ Ndji biyi wa Jason a kpa ba; a; zren mba ni hu nkon nkan ni gbren tre wa Siza a yo'a, ba bla ndi niko chu ri nkan he wa ba yondi Yesu. ⁸ Ba kpa suron kpaa ndji ba baba bi ninkon gbu'a ti meme ni kpi biyi wa ba wo'a. ⁹ Hu gon wa ba chu Jason baba mbru mba ru ni wo bi lo ba, ba chuba chuwo duba hi. ¹⁰ Ni chu kima, mri vayi ba ba tru Bulus mba Sila hi ni Beriya. Niwa ba ri niki, ba ri hi ni mi sinagog wu Yahudawa ba. ¹¹ Zizan ndji biyi bana he nitu mla to zan bi wa ba he ni Tasalonika, ba kpa lan tre'a ni sron ndindi, nda bwu lan nha chachu nda shle si ya nitu duba to ka kpi ba ba tokii. ¹² Nitu kima, gbugbu mba ba kpanyime, hu ni mba Greek bari wa ba yaba ni nfutu, baba gbugbu lilon bari. ¹³ Niwa Yahudawa bi Tasalonika ba wo ndi Bulus a sia d'bu ni bla lan tre Irji ni Bariya, ba hi niki nda ka chon kpaa ndji ba hwu dri. ¹⁴ Mle, mri vayi ba ba tru Bulus du hi hu nkon wu tu kpaa ma, i Sila mba Timoti ba ki niki. ¹⁵ Biwa ba sia tsro Bulus nkon a ba njiwu aren gbron ka tsra ni kikle gbu wu Athens. Niwa ba don Bulus niki, ba kpa tre nitu kpe wuti rji niwu hi ni ba Sila mba Timoti, ndi duba sima ye niwu. ¹⁶ Zizan wa Bulus a sia gben ye mba ni Athens, langbiri sron ma a

si chon niwa a to gunki ba shu ni kikle gbu'a. ¹⁷ Niki a si bla ndani k'ma sran ya chachu ni mi sinagog baba Yahudawa baba bari wa babi hu nkon Irji, mba nimi bubu wu leni kpi baba biwa ba heni ki. ¹⁸ Niki ngame bari bi to rhimren gban, wa babi Epikurean mba Stoic, ba zontu wu sen nyu niwu. Bari ba tre ndi, "A ngye wa ndi wu gbala nyu treyi si son hla?" Bari ba tre "A rju ndji biwa ba yo ndi du ba ye hu mri Irji wa bana to tumana," nitu a sia dbu bla tre ndindi nitu Yesu mba ta sh'me ni kwu ma. ¹⁹ Ba ban Bulus hi ni Areopagus, nda ni bla ndi, "Wu la mla bla nitu tsro isa yi wa wu sia bla?" ²⁰ Nitu wu nji kpi wa kina to tuma na ye ni ton mbu. Nikima, kisonb mla to tumba." ²¹ (Zizan bi Athens ba wawumba baba bi tsri wa ba kru nha niba'a, ba sia wu nton mba ni kpe na, hama ni ndu bla mba srenton nitu ikpi isa wa ba rini gbu). ²² Niki Bulus a lu kri ni tsutsu Ariopagus nda tre ndi, "Biyi ndji Athens, mi to ndi bi bi hu nkon bre irji ni za nkankan. ²³ Niwa mi zren zu si hi, mi mla ya nito kpe wa bi nzu hon ni bre mbi. Mi to iko bre ri wa bi nha "Ni Irji wa bina to na," Ikpe wa bi nzu hon ni bre nina too na, wawuyi mi bwu bla ni yiwu. ²⁴ Irji wa a ti gbungblu wawu mba kpi wa ba he nimi ma, nitu wawuyi hi Bachi wu shulu mba meme, ana son ni ko bre wa ba me ni wo na. ²⁵ Ana wo ndji mba ni tindu niwu na, ana ndi ani wa kpe ni wo ndji na, nitu a hi wawu kima mba ni nu ndji vrison sisren mba gbron vri ni kpi wawu. ²⁶ Rhi ni ndji ri, a ti gbungblu ndi ni duba ki ni tu gbungblu meme, nda tsra nton mba nyu dren bubu ki mba, ²⁷ nitu duba wa Irji ka ba ma nk'mo

nkon hi nda hi to wu. Kima me, ana gbangban ni ko nha mbu na. ²⁸ Ni wawuyi ki son nda zren nda he ni kpa ndi too wa ndi mbi ri wu to tre a hla ndi 'kita ngame ki hpu ma.' ²⁹ Nikima, nituwa ki hpu Irji, kina ba ndi nkon wubi wu irji ana to zinariya ko azurfa ko tita iwa kpiwa mren ndi mba ba la ba rhu na. ³⁰ Nitu ki, Irji wruhle kpi wa kiti ni bwu tu, nda mha yo zi ndi du ndji kagon duba k'ma sron sran. ³¹ A he toki nitu a yo vi wa ani gaatre ni gbungblu wawu ni nkon tsatsra zu ni wo ndji wa a chu zi ye. Irji guchi nu kpe wu tsro to nitu ndji yi ni ko nha wa a nzu lu ri ni kwu'a. ³² Niwa ndji bi Athens ba wo nitu tsame ri ni kwu, bari mba ban za Bulus, e bari ba tre ndi, "Ki la sreton ngari ni wo nitu kpeyi." ³³ Hu gon ki, Bulus rju donba. ³⁴ E ndi bari ba hu ka zontu niwu nda kpanyime, nimi mba Dionysius wu Areopagus, wari wa ndema hi Damaris, baba bari wa ba he ni ba.

18

¹ Hu gon kpi biyi, Bulus a rju rji ni Athens nda hi ni Corinth. ² Niki a ka zontu ni ndji Yahudawa ri wa ba yo ndi Akwila, ndi wu ngrji Pontus, wa la ren mayi a ye rhini Itali mba wama Pricila, nitu Claudius a yo doka du Yahudawa du ba rju ni Rome. Bulus a hi niba, ³ nitu wa bata ti bibi ndu son ni gbungblu riri niwu, a son niba nda sia ti ndu'a, bana bi tsro bru ni tent. ⁴ Niki Bulus a son zi shle bla ni sinagog chachu ni vi Sati (Sabbath), nda ni gbron mren Yahudawa baba Greek ba. ⁵ Zizan niwa Sila mba Timoti ba grji ye ni Macedonia, Bulus a ka

yo sron ma yo ngbangban ni lan tre'a, nda ni bwu hla ni Yahudawa ba ndi Yesu yi hi Kristi. ⁶ Niki wa Yahudawa ba ba lu hon wu nda mren u, Bulus a kpon nklon kpama ni bawu nda hla bawu ndi, "Du iyi mbi he ni tu mbi, mi ngla wo mu rju, rji zizan mi hini bi kora'a." ⁷ Mle arju don bubuki nda hi ni ko Titiyus Justus, ndi wa a ta hu nkon bre Irji. Ikoma a na he hu nha ni sinagog. ⁸ Crispus, ninkon Sinagog a, kpanyime ni Bachi, ni bi koma wawu mba, baba gbugbu ndji bi Korintiya wa ba wo nda kpanyime, ba ti batisma ni bawu. ⁹ Bachi a hla ni Bulus ni chu nimi ra, "Na ti sissri na, si tre rju nina son gbangbi na. ¹⁰ Nitu mi he ni wu, ndrori na wa ti kpe meme ni wu na. mi he ni gbugbuwu ndji ni mi kikle gbu yi." ¹¹ Bulus a son niki ti ise ri ni wha tanne, nda ni tsro lan tre Irji ni mimba. ¹² Niki wa Gallio a hon son ni ruron gomna wu Achaya, Yahudawa ba ba lu ni mren sron ri wu kiamba ni Bulus, nda vuu ye shishi bi gaa tre; ¹³ ba tre ndi, "Igu yi kma sron ndji ba duba hu nkon bre Irji nkan ni wa doka hla." ¹⁴ Kima me, niwa Bulus a taa bwu tre ma, Gallio a tre ni Yahudawa ba ndi, "Biyi Yahudawa, a nita nitu meme ko gbirjerje la tre, ani he nitu nkon mi wo yi. ¹⁵ Nitu wa a he nitu lan tre baba ba nde ni doka mbi, hi ki ni mla kpa mbi ti kimbi. Mina son ri ni gaa tre ikpi biyii na." ¹⁶ Gallio a duba rju dinkon ni ruron gaatre'a. ¹⁷ Niki ba lu vu sosthenes, ninkon sinagog nda hlo tsi ni shishi ruron wu gaatre'a. E Gallio ana yo sron ni kpe wa ba tia na. ¹⁸ Bulus, hu gon son niki wu vi gbugbu bari, a lu don mri vayi ba nda dran hi ni

Syria baba Priscilla mba Akwila. Niwa a rhihe kunkon rhini bubu ri ni jirgi ma wu Cenchrea, a duba kron nfutu ma rju mpempen nitu shirji wa a baan. ¹⁹ Niwa ba ye ri ni Ephesus, Bulus a kaaba Priscilla mba Aquila don niki, e wawu kima a ri hi ni mi sinagog nda ka si shleniya baba Yahudawa ba. ²⁰ Niwa ba mye Bulus du son gbaa nha, a kama. ²¹ Ni lu bre nda ni donba, a tre ndi, “Mila kma ye ngari, Irji nita kpanyime.” A dran nitu jirgi mma rhiki hi ni Ephesus. ²² Niwa Bulus a ye grji ni Caesarea, a hon hi ka chi ekklisiya wu Urushelima nda grji hi ni Antioch. ²³ Hu gon fon son niki, Bulus rju kuunkon zren zu ni gbungblu Galatia mba Phrygia, nda ni nhron mri ko ba du ba kri gbangban. ²⁴ Niki, Yahudawa ri ni nde Apollos, wa ba ngrjiwu ni Alexandria, a ye ni Ephesus. A he ni lantre ndindi wu tre nda ni mla toh vunvu tre Irji. ²⁵ Apollos ana kpa tsro ndindi ni tsro tre Bachi, nitu wa a ta kri gbangban ni dri, a tre nda tsro ni nkon tsatsra kpi nitu Yesu, e nda to nitu batisma wu Yohana megen. ²⁶ Apollos a lu kri si tre ni gbengblen sron ni mi sinagog. Niwa Priscilla mba Aquila ba woowu, ba yo ye ni kosan nda mla bla niwu, nkon wu Irji. ²⁷ Niwa a ta son vu yba hi ni Achaia, mri vayi ba ba nhron nda nha vunvu ni mriko bi Achaia ndi du ba kpaa ni wo ha. Niwa a ka riki, a zo ni nkon gbugbuwu biwa ba kpanyime, nita a kpaba hamma ni duba ti kpe. ²⁸ Apollos a kri gbangban ni sen nyu ni Yahudawa ba nda tsro ba rhi ni vunvu Irji ndi Yesu yi hi Kristi.

19

¹ Aye he niwa Apollos a he ni Corith, Bulus a zren zu ni kotu gbungblu'a nda ye ri ni kikle gbuwu Ephesus, nda ye toh ba mri ko bari niki. ² Bulus a hla bawu ndi, “Bi kpa Ruhu tsatsra niwa bi kpanyime a?” Ba sa niwu ndi, “aan, kina wo nitu Ruhu Tsatsra mena. ³ Bulus a tre ndi, “Nimi ngye wa ba ti batisma ni yiwu?” Ba tre ndi, “Ni batisma wu Yohana.” ⁴ Niki Bulus a sa ndi, “Yohana a ti batisma wu k'ma sron sran. A hla ni ndji ba ndi du ba kpanyime ni wa ani ye ka huu, wa a hi Yesu.” ⁵ Niwa ndji ba ba wo toki, ba kpa batisma ni nde Bachi Yesu. ⁶ Niki, wa Bulus a sawo nitu mba, Ruhu Tsatsra a ku nitu mba, nda duba tre ni lan bari nda bwu tre wu ko shishi si bla. ⁷ Wawu mba bana mla tsra ndji wlon don ha (tso). ⁸ Bulus a ri hi ni sinagog nda ka tre ni gbengblen sron, wu wha tra, shle vu si ya nda nhron ba nitu ngbran ko Irji. ⁹ E niwa Yahudawa bari ba lo sron zi gbangban nda kamba ni shishi kpaa ndji ba. Niki Bulus a kaa ba don nda chu mriko bari hu nji ni kpama, nda ka vu bla siya ba baa ni ba ni tra wu zontu bi u Tyrannus. ¹⁰ A si he toki ka tsra se ha, nitu ki wawu mba wa ba kii ni Asia, ba wo lan tre Bachi, ni Yahudawa baba Greek ba. ¹¹ Irji a sia ti kikle kpi wa bana ri he wu toh ni son mba, ni wo Bulus. ¹² Nitu kii, ngbanjan nklon wu wo mba nklon wu kaa nne wa ana sa wo ni wu ba ban ba ka nubi lilo, i lilo mba a bwa hi don ba e brji ba ba rju don kpamba. ¹³ E Yahudawa bi zu brji rju ni kpa ndji bari ba sia zren zu ni ngbran kima. Ba yo nde Bachi Yesu ni du nuba gbengblen nitu

meme brji niwa ba tre ndi, “Ni nde Yesu wa Bulus a dbu hla, mi mha yiyo, rju yi.” ¹⁴ Ninkon Prist wu Yahudawa, wa ndema ana Sceva, a he ni mri tangban wa basia ti toyi. ¹⁵ Meme brji a sa bawu ndi, “Yesu mi to, mba Bulus mi to, i wu hi nha?” ¹⁶ Meme brji ni mi igu; a a doo lu hon nitu bi zu brji rju'a nda zan ba ni gbengble, nda hloba tsi. Mle ba yotsu rju ni ko'a ni ngbre mba ni nkpan kpa. ¹⁷ Ikpe yi a ri ton ndji wawu, Yahudawa baba Greeks, wa ba ki ni Ephesus. Sissri a vu ba, u nde Bachi Yesu a nzu hon. ¹⁸ Niki ngame, gbugbu biwa ba kpanyime'a, ba rju ye nran nda vu bla meme kpi wa bana ti yea. ¹⁹ Gbugbu biwa bata ti gbugblu ba ni vunvu mba rju ye sru ni buburi nda goon ba ni shishi ko nha. Niwa ba bla nklen kpi ba, ana dubu se ton wu whlo azurfa. ²⁰ Niki lan tre wu Bachi a zren kagon gbagban ni gbengblen. ²¹ Zizan, hu gon wa Bulus a kle ndu ma ni Ephesus, a yo sron, hu ni gbron Ruhu, nda zren zu ni Macedonia mba Achaia ni nkon ma wu hi ni Urushelima; a tre nde, “Mita ka ri niki, mi hi to Rome ngame.” ²² Bulus a ton hi ni Macedonia, ha nimi biwa ba ti ndu niwu, Timoti mba Erastus. E wawu kima a son zu wu ton fii ni Asia. ²³ Mla tsra ni ton kima, iya wa ana fiime na a lu ni Ephesus nitu nko'a. ²⁴ Ndji wu la azurfa ri ni nde Demetius, wa ata la gunki u Artemis ni azurfa, nda ta nji ndu nklen gbugbu ye ni bi laaba. ²⁵ Niki a yo bi ndu kima zi nda tre ndi, “Indji mbu, bito ndi ninkon du mbuyi, nklen ni ri bran. ²⁶ Bi to ndi ni wo ndi, ana ni Ephesus megen na, hu mla ngban gbungblu Asia wawu, Bulus yi, a kma sron ndji gbugbu sran. Ani bla

ndi mri irji wa iwo ndji ba laa ba na Irji na. ²⁷ Ana nitu andi kikle iya wa a ni du ndu mbu kle na, iko kikle irji wu artemis me ni rjoku ni nzohonma ngame. Niki, gbengblen Artemis ani grji, wawu wa Asia mba gbungblu meme wawu ba kukru ni nzuhon.” ²⁸ Niwa ba wo toki, ndu a shu sron mba, eba kpa gro ndani tre ndi, “Kikle Artemis wu Ephesus.” ²⁹ Kikle gbu'a wawu a tsi shishi, e ndji ba wawu ba vra tsu ni sron ri hi ni ko wu son mba (theatre). Bana vu kpukpan bi zren Bulus ye, Gaius mba Aristarchus, wa ba ye rhini Macedonia. ³⁰ Bulus a ta son ri nimi kpa ndji ba, e mri ko ba ba zuu. ³¹ Ngame, bari wa bana bi ninkon du ni ngrji Asia, wa bana kpanma, ba tondu hi wu ni bre ni duna ri ni tra son (theatre) na. ³² Ndzi bari ba sia ti gro kperi, e bari ikpe nkan, nitu tsi shishi a vu kpa ndji ba. Gbugbu mba bana to ka a hi ngye si zren nda duba ye zontu ki na. ³³ Bari ni kpa mba ba nron Alexanda, wa Yahudawa ba ba tru yo ni shishi, niki Alexanda a ti ba niwo, nitu a ta son yo tre wu ya ni soon mba. ³⁴ Niwa ba mla to ndi a hi ndji Yahudawa, ba lu yra gro wu ton mla bla ha ni lan riri, ndani hla ndi, “Kikle Artemis wu Ephesus.” ³⁵ Niwa ndji wu nha (town clerk) wu gbu'a a du kpa ndji ba kma ti gbangbi, a tre ndji, “Biyi ndji bi Ephesus, ahi ndji nha wa ana to ndi kikle gbu wu Ephesus yi hi bubu ko wu son wu kikle Artemis, mba iwhiwa grji ku rji ni shulu na? ³⁶ Bitu to ndi kpi biyi bana wu kpa tron na, bika ti wiime ni na kpati vravra mena. ³⁷ Nitu bi nji ndji biyi ye ni shishi ko gaa tre, ana ndji ba bi y'bi iko bre mbi ka bi kpa nde mri Irji mbi

ti meme na. ³⁸ Nitu ki, Dimetrius baba bi ndu la wa ba he niwu'a ba he ni tre wu lo nitu ndrjo, tra wu gaa tre a he ni who mba bi wa bawoba nda gaatre'a. Du ba tsra kpa mba. ³⁹ Bitu ni wato kpe nkan, kima ki vu ya ni son yi ni mla ti. ⁴⁰ A hi njanji ki he ni ya wu lo bata vuta nitu kma gbu srantu wu vi luwa. Kina he ni kpe wu kaatu nitu kpa gbu tsi wu luwa na, e kina to nkon wu chutu rju na." ⁴¹ Niwa a kle tre toyi, a kaa son a nda du ndji ba shan hi.

20

¹ Niwa gro wu a kle'a, Bulus a ton ba ka yo mri ko bi hu'a nda nron ba du ba ki gbangban, nda tre ndi duba mla ki nda kuunko hi ni Macedonia. ² Niwa a zren zu ni gbungblu bi koki nda gbre ba ni lantre gbugbuwu, a ye rini Greece. ³ Hu gon kima a son ti wha tre niki. Yahudawa ba ba mla nkon meme ti nitu ma, niwa a ta dran hun koma hi ni Syria; nitu ki a kma sran ka zu ni Macedonia. ⁴ Kpan zren ma ba wa baka rini Asia, bana sopater ivren Pyrrhus wa a rhini Berea, Aristakus mba Sekondus, hamba bana bi Tasalonika wa ba kpanyime, Gaius wu Derbe, Timoti, mba Tychicus mba Trophimus wa a rhi ni Asia. ⁵ Ndji biyi bana guchi hi nitawu nda ka sia gbenta ni Troas. ⁶ Ki dran rhuni Philippi niwa ivi bi bredi wa ana fuulu, a kle, mba ni vi u ton ki ye tsra niba ni Troas. Niki ki son u vi tangban. ⁷ Ni vi mumla u Sati ki, niwa kina zontu niki nzi bredi, Bulus a tre ni biwa ba kpanyime'a. A ta son don ba ni viwu hu kima, nitu ki a tre gbron nkon hi ni tsutsuchu. ⁸ Ilu fitila gbugbuu bana

he ni tra u koshu, bubu wa kina zontu ki. ⁹ Ni windo'a, vren nze ri ni nde Eutyclus a son, e inna a kri koonvu. Niwa bulus a tre la gbron nkon nha, vren nze yi, wa a risi kruna, a kurjoku rjini tuko u tra i baka baun kmomu. ¹⁰ Bulus a grji hi, kukru tsra kpama nituma nda maanji ye ni kpama. Mle nda tre, "Du sron mbi na ti meme zan toyi na, a he ni sisren." ¹¹ Niki a kma hon hi ni tra u koshu'a nda ka nzi breddi tan. Hu gon wa ala si tre ni ba wu gbrownon ka tsra ni bwumble, a rju kaba don. ¹² Ba nji vren nze'a kma ye ni sisren ma e sron mba a kusi. ¹³ Kita ngame ki zren guchi ni Bulus nitu jirgi ma, ki dran hi ni Assos, bubu wa kina banzi ki ban Bulus yonji nita. Ana toki me wawu kima ana son ti, nitu ana ya ndi ani hu nkon u meme hi. ¹⁴ Niwa a zontu nita ni Assos, ki baun yo ni mi jirgi'a ni hi ni Mitylene. ¹⁵ Niki ki dran rhini kima ka ri ni vi wa aka hua, ni bubu wa ata ya nkulan meme wu Chios. Ni vi wa ala hu'a, kika yo za ni nkulan meme wu Samos, e vi wa aka hu kima, ki ye ri ni kikle gbu Miletus. ¹⁶ Nitu Bulus ana banzi ndi ani dran vu Ephesus yba, nitu du wawu na wonon ni Asia na; a ta sima hi ri ni Urushelima nitu hi tsra ni vi Pentecost, anita bi tiwu toki. ¹⁷ Rjini Miletus a ton ndji hi ni Ephesus duba ka yo bi nikon ekklisiya ye wu. ¹⁸ Niwa ba ye'a, a hla bawu ndi, "Bi yi kimbi bito, rhini vi mumla wa mi yo za ni Asia, niwa chachu mi zi wunton niyi. ¹⁹ Mi zi ti ndu Bachi hama ni nzutu mba ni Mashishi, mba ni tsra iya wa ye ni me nitu zon nyu meme wu Yahudawa ba. ²⁰ Bitu nitu wa mi na kamu ni dbu bla ni yiwu ko ngye wa ani zoyi

na, mba wa mi tsro yi ni shishi ndji wawu mba huyi niko niko, ²¹ ni ni vu ni nran ni Yahudawa baba bi Greek nitu kma sron hi ni Irji mba kri ni gbangban sron ni Bachi mbu Yesu. ²² Zizan ya, mi si hi ni Urushelima, ni gbron Ruhu, nina to kpe wa ani ti nimu niki na, ²³ hamma wa Ruhu Tsatsra a bwu bla nimu ndi ni gbu kankan wa mi ria, wlo cbo wu lo mba iya ni gben me. ²⁴ E me mina ban kpa ivri sisren mu to hi kpe wu tumu na, nitu du mi kle itsu mba ndu wa mi kpa rjini Bachi Yesu, ni du mi bwu nran tre ndindi wa Irji nme wo kpata hama duta ki han kpe. ²⁵ Zizan ya, Mito ndi wawu mbi, wa nimi mbi mi zren si dbu hla nitu ikoson Irji, bina la to shishi mu na. ²⁶ Nitu kima, mi bwu ni bla yiwu vi wu luwa iyi ndrjo na he ni tumu na. ²⁷ Nitu mina ka kpe don ni dbu bla wawu kpe wa Irji ni son niyi na. ²⁸ Nitu kima, bika mla zren ni kpambi, mba ni ba wawu ntma wa Ruhu Tsatsra a yoyi du yi yaba niwu'a. Mla zren ni krju ekklisiya Irji, wa a le ba ni iyi ma. / Nitu du he ndi / ni iyi ma / nha vunvu bi sen bari ba yo ndi / ni iyi wu vren ma ²⁹ Mi toh ndi, mita hi kpamu, meme yawhu bari ni mi mbi ba ye nda na kpa ntma ba chuwo na. ³⁰ Mi to ndi nimi mbi me, ndji bari ba nzulu nda tre kpe bi gbran rhen nitu du ba gbron mriko bihu bari hi ni kpan mba. ³¹ Nitu ki bika mla kri. Bika ti mren ndi wu se tra mina don me ni nron yi yiyryi mbi ni mashishi ni chu mba ni irhi. ³² Zizan mi yoyi ni wo Irji mba ni lan tre u wa a kpata, wandi ani to me yi nda nuyi gado nimi biwa ba ngla ba ti tsatsra'a. ³³ Mina ti ngu yo sron nitu azurfa, zinariya ko nklon ndrjo na.

³⁴ Biyi me bi to ndi iwo mu biyi ba tindu ne kpiwa mi son mba kpison wu bi wa ba he ni me'a. ³⁵ Ni kpi wawuu, mi bwu nkon tsro yi nitu wa bi zo bi wa bana he ni gbengblen na, ni tindu, mba niwa bi timre ni lantre Bachi Yesu, lan tre wa wawu kima a tre: A zan bi lulu du hu nu ni du hu kpa," ³⁶ Hu gon tre ma ni nkon yi, a kukwu mgbarju nda bre Irji ni ba wawu mba. ³⁷ Ba kuuyi bran nda mankpa Bulus nji nda chiwu bi bi wu sron nyime. ³⁸ Sron mba a ti meme zan nitu wa a tre ndi bana la to shishima ngana. Mle ba huu ka yo ni nkon ni jirgi ma'a.

21

¹ Niwa ki hi don ba ni vu zren hu nkon mma, ki hu tri me hi ni gbu Cos, e ni bi wa aka hua ni gbu Rhodes, mba rhini ki hi ni gbu patra. ² Niwa ki to jirgima wa a ta ru hini Funisiya, ki ri huba dran hi. ³ Hu wa ki nzu shishi to Cyprus, ki kawdon ni wo mrha wu kpran jirgia, ki dran hi ni Syria, ndi ka kukri ni Tyre, bubu wa kikle jirgi a ta ju kpi wa anjia. ⁴ Hu wa ki to mri ko bihuba, ki kii ni ki wu vi tangban. Hu kpere sron brji, basi yo tre ni Bulus du na hi Urushelima na. ⁵ Niwa ivimbu niki a kle, ki donba ni kunkon mbu, i wawumbu, baba mbamba ni mri mba ba huta zren rjuni gbu'a. Niki ki kukwu ngbarju ni nyu kpe tre ma'a ni bre Irji, ⁶ ni tre ndi se vi ri niki ki rini jirgi'a, i ba kma hi komba. ⁷ Niwa ki kle zren mbu rji ni Tyre, ki ye ni Ptolemis. Niki chi mri vayi ba ni son niba wu vi ri. ⁸ Nivi wa a hu kima ki hi ni Kaisariya. Ki ri ni ko Filibus, ndji wu zren ni bla tre Irji, wa ana iri nimi tangban

ba, ndi ka son niwu. ⁹ Inji yi a he ni mri mba nza wa bana to lilon na, i bata nran kpi bi ye ni ko shishi. ¹⁰ Niwa ki kii niki wu vi fon bran, indji ri wa ri to koshishi, ni nde Agabus, grji ye rhi ni Judiya. ¹¹ A ye nita nda ban rjirji trii Bulus. Niki a lo za mba woma ni rjirji trii'a nda tre ndi, "Ikpe wa Brji Tsatsra ni tre'a, toki Yahudawa bi Urushelima ba lo indji wu rjirji trii yi, i ba vuu yo ni wo Bikora." ¹² Niwa ki wo kpi biyi, kita baba indji wa ba ki ni ki, ki krubre Bulus ni du na hi ni Urushelima na. ¹³ Niki Bulus a sa bawu ndi, "Bisi ti ngye, kpa gro nini yra me sron? Mi kpanyime ndi du ba na lo me negen na, mba du me kwu ngame ni Urushelima nitu nde Bachi Yesu." ¹⁴ Nitu wa Bulus na kma sron ni bre mba na, ki son ngbangbi ni lu tre ndi, "Du kpe wa Irji kpanyime niwu du he toki." ¹⁵ Hu vi biyi, ki vu ba mbu zren mbu ni hi ni Urushelima. ¹⁶ Mri ko bi hu bari wa ba rhini Kasariya ba huta ngame. Ba nji indji ri wu nde Mnason, indji wu Cyprus, nha ni kpamba, wa ana he ni mi bi mri ko bi hu, wa ki hi ki niwu. ¹⁷ Niwa ki ye ri ni Urushelima, mri vayi ba ba kpata ni wo ha ni ngyiri. ¹⁸ Nivi wa a ka hu ki, Bulus a njita hi ni ko Yakubu, i bi chiche ba bana he niki. ¹⁹ Niwa a chi ba, a vu bla ni yiyri kpi wa Irji a ti nimi Bikora ni nkon ndu wa a ti'a. ²⁰ Niwa bawo kima ba gbre san ni Irji, nda hlawu ndi, "Wu to, vayi, ka indji dubu bren ni mi Yahudawa ba ba kpanyime. Ba yo sron kri gbangban ndi ba hu du a. ²¹ Ba hla bawu nitu me, ndi wu tsro Yahudawa wa baki nimi Bikora'a du ba ka Musa don, mba ndi wu hla bawu dubu na yoyi ni mri mba, mba du bana zren nitu nkon

ba tii na. ²² Ki ti ni he? Njanji ba wo ndi wu ye. ²³ Nitu ki, wuka ti kpe wa ki hla niwu. Ki he ni indji nza wa ba chu nyu. ²⁴ Vuu indji ba ni nglá kpame niba, ni han nklen ni tumba, ni du ba kron nfutu mba. Ko nha ni to ndi kpe wa ba bla nitu me a hi che. Ba to ndi iwu ngame wu son tsra, nini hu du'a. ²⁵ I nitu Bikora wa ba kpanyime'a, ki nha nitu krimbu ndi duba chu kpamba ti nkan ni kpi wa ba ton ni kpi bi brji, ni iyi, ni kpe ba wuu ni nkon nduto, mba ni ti fa'a." ²⁶ Niki Bulus a vuu indji ba, i ni vi wa aka hu'a, a nglá kpama bi ni babaa. Niki ba ri hi ni mi hekali, yo tre ni zi ndi vi wu nglakpa ani ye he toki, i ba nu beko nitu yiyri mba. ²⁷ Niwa vi tangban ba ba ye kle, Yahudawa bari rhini Asiya, ni ku shishi ni bulus ni mi hekalia, chon kpaandji ba nfu, nda yo wo nitu ma. ²⁸ Ba sia kpa gro ndi, "Indji bi Israila, zo ta. Indji yi yi ni tsro ndji wawu kagon, kpi wa ahi nkan ni kri mba, ni dua, mba ni bubu yi. Hama kima me, a nji indji bi Greek bari ye ni mi hekali nda kpa bubu tsatsra yi ti meme." ²⁹ Nitu bana to Trofimus, gu wu Afisus niwu nimi gbua, nda yo ndi Bulus a nji ba ri ni mi hekali. ³⁰ Igbu'a wawu a chu nzan, i indji ba ba yo tsu ka vu Bulus. Ba gbiwu rju ni hekalia, nda kaa nkon ba gbagbla. ³¹ Niwa ba ta son wuu, tu tre a ye ri ni ton kapti wu bi gben ndji Urushelima wawu ni kri gro tsishishi. ³² Niki a tsi kri vu bi lokpa baba bi ya ndji deri ri, nda tsutsu grji nimi jbu indji ba. Niwa indji ba ba to ninkon kaptin mba bi lokpa ba, ba donme ni tsi Bulus. ³³ Niki ninkon kapti a zren hi ka vu

Bulus, nda mmha yo ndi du ba lowu ni sraka ha. Niki a mye ka a hi nha mba a hi ngye wa a tia. ³⁴ Bari nimi jbu indji ba ba kpagro kperi i bari kpe nkan. Niwa kaptia ana mla to tu tre'a na, nitu hanton mba, a yo ba du ba nji Bulus hi ni bubu wa ba mla ziri. ³⁵ Niwa a zren ye ni bubu ban za grji'a, bi lokpa a ba banwu nitu nfu jbu indji ba. ³⁶ Nitu jbu indji ba ba sia huba nda ni kpagro ndi, "Niwu hi." ³⁷ Niwa bataa nji Bulus ye ni bubu wu mlazia, a tre ni ninkon kaptia, ndi "Wu kpanyime ni du mi hla kpe niwu?" Kaptia a tre ndi, "Wu tre lan Greek? ³⁸ Ana wuyi igu masra wa alu kpagbu tsi nda gbron indji dubu nza u bi wuundi rju hi ni miji'a na?" ³⁹ Bulus a tre ndi, Mi ndi Yahudawa, rji ni gbu Tarsus ni Cilicia. Mina vren meme wu gbu wa a hi fii me na. Mi bre, du me tre ni indji ba. ⁴⁰ Niwa kaptin a nu kpanyime'a, Bulus a lu kri ni bubu ban zaa nda ti wo ni indji ba. Niwa bubua a ti gbi me, a tre niba ni lan Ibraniyawa ba. A tre nde,

22

¹ "Mri vayi baba bati, sren ton ni vri kpachuwu mu, wa mi ti yiwu." ² Niwa jbu indji ba ba wo Bulus si tre niba ni lan Ibraniyawa, ba ti whime, A tre ndi, ³ Me mi nji Yahudawa, ngrji wu Tarsus ni Cilicia, mi kpa tsro mu ni kikle gbu yi ni za Gamaliel. Mi kpa tsro nitu nkon tsatsra wu du ba ti ti mbu. Mi hu nkon Irji ngyengyere, to wa biyi wawu mbi bi he luwa. ⁴ Miyo bi hu nkon'a iya ka tsra ni kwu, vu ba lo ndi tru ba sru ni kotro, lilon baba mmba, ⁵ me wa kikle Prist baba bi chiche wawu ba vu bla nituma. Mi

kpa nha vunvu rhi ni ba hi ni mri vayi wa ba he ni Damascus, I mi hiki nitu hi vuba lo nji ye ni Urushelima ni duba fubaton. ⁶ A he niki mba niwa mi zren ti weiweire ni Damascus, mla tsutsu irji, mle kikle kpan rji ni shulu a lu kri kpan kagon mu. ⁷ Mi kurjoku ni meme ndi wo ilan a tre ni me, 'Shawulu, Shawulu, nitu ngye wu si time ya?' ⁸ Mi sa ndi, 'Wu nha, Bachi?' A hla mu ndi, 'Mi Yesu wu Nazaret, wa wu si tiwu ya.' ⁹ Biwa bana heni me bato bwu kpan, ndana to tutre lan wa a tre nime na. ¹⁰ Mi tre ndi, 'Mi ti ngye zizan Bachi?' Bachi a hla mu, lunde ni rhihi nimi Damascus. Niki wu wo kpe wa mi chuwu du wuti. ¹¹ Mina lani to bubuna nitu kpanlua, i indji wa ba he ni me'a ba vume zrenji ni wo ye nimi Damascus. ¹² Niki mi zontu ni indji ri wu nde Ananias, indji wu kri gbangban ni hu nkon du, mba wa Yahudawa ba pempe wa ba ki niki ba tre ndindi ni tuma. ¹³ A ye ni me, nda ye kri whi nime, nda tre ndi, 'Vayi Shawulu, kpa to bubu me.' Ni nton kima, mi towu. ¹⁴ Wa a tre ndi, Irji wu ba titimbu a chu du wu to sron ma, du wu to Tsatsra wu Ma, mba ndi du wo ilan wa rju rju ni nyuma. ¹⁵ Nitu wu ta bla nituma ni indji wawu, kpe wa wu to ni shishime mba ni woa. ¹⁶ Zizan wu si gben ngye? lu kri, kpa batisma, ndi gla tre me hi, nisi yo ni ndema. ¹⁷ Niwa mika kma ye ni Urushelima, nda sia bre ni mi hekali, a he niwa mi kpa to nimi ra. ¹⁸ Mi ton sia hlamu, 'Sima ni lunde don Urushelima gbagbla, nitu bana kpa bla tre nitumu na.' ¹⁹ Mi tre ndi, 'Bachi, baba kimba ba to ndi mi vu bi wa ba kpanyimea tro nda tsi ba ni sinagog kagon. ²⁰ Niwa ba ka iyi

Istifanus wa ata bla nitu me hle, mi sia kri ni hugon, ndani kri ya nklon biwa ba wuu a. ²¹ I a hlamu ndi, 'Hi, nitu mi ton hi gbagban mu ni bi kora'a.'" ²² Ba srenton niwu ka tsra niwa a tre kima. Mle ba nzu gro kpa nda tre ndi, "njii bibi kima rhuni gbungblu meme, nitu a na bi du he ni sisren na." ²³ Niwa ba sia kpa gro nda ju nklon mba ni the, nda ni vra iwru, ²⁴ kikle kaptin a duba nji Bulus rihi ni bubu wu mla ri. A nu nyu tre nda du ba shle myeu tre no tiwu ya, nitu du wawume du to ka a hi ngye duba ni kpagro nituma toki. ²⁵ Niwa ba loo ni rjirji ntan, Bulus a tre ni ninkon wu ndji ya bi lokpa deri ri, wa a kri nha niki, "A tsra ni du yi ti indji Roma ya biyi, hama ni yo ni tsra?" ²⁶ Niwa Centurion a wo toki, a hi ni ninkon kaptin a nda ka hlawu ndi, "A hi ngye wu si son ti? Indji yi hi vren meme Roma." ²⁷ Kikle kaptin a ye tre niwu ndi, "Hlamu, wu vren meme Roma? Bulus a tre ndi, "Ee." ²⁸ Kikle kaptin a sa ndi, "Ana ni gbugbu nklen mba mi kpanyime son vren meme." I Bulus a tre ndi, "Ba ngrji me vren me Roma." ²⁹ Niki indji wa bata hi shle miu trea ba kawu don hari. Kikle kaptin a ti sissri, niwa a wo ndi Bulus hi ndji meme Roma, nitu wa a vuu lo. ³⁰ Ni vi wa ahu kia, kikle kpatin a ta son to tukpe wa Yahudawa ba bahe niwu nitu Bulus. Niki a duba si chuwo ni lo nda du kikle Prist baba bi son nitra bi ninkon gbua kuson. Niki, ba nji Bulus grji ye zi ni mi mba.

23

¹ Bulus sru shishi ya bi ninkon wa ba kia nda tre ndi, "Mri vayi, mi son ni shishi Irji ni sron

ndindi ye ni vi wu luwa.” ² Kikle Prist Ananiyas a yo tre gbangban ni biwa ba kri whi niwu du ba wru ni nyu. ³ Niki, Bulus a hla wu ndi, “Irji ni yowru, iwu wa wu kpagonkan wa ba ngal ni kinklan penti. Wu son nitu ruron gaatre nimu nitu du, i wuuyi wu du ba yome wru, nkan ni tre du a?” ⁴ Biwa ba ki whi niwu ba tre ndi, “A hi toki mba wu mre ninkon Prist wu Rji?” ⁵ Bulus hla ndi, “Ime mina toh na, mri vayi, ndi ahi kikle Prist. U ba nha kazi, Wu ka na tre meme tre nitu bi ninkon ba ndji mbi.” ⁶ Niwa Bulus a to ndi ngbala ri bana Sadusii i bari ba Farasii, a tre gbangban me ni son ba'a, a he ni tu mi he ni yo sron tashme ni kwu nikima yi basi tsra lome.” ⁷ Niwa a tre toyi, sen nyu a lu nimi Farasii mba Sadusii, i jbu indi ba ba gaatu. ⁸ Bi Sadusii ba tre ndi tashme na hena, Maleku bana hena, mba ibrji bana hena; i Farisii ba kpanye ndi wawu mba ba he. ⁹ Niki ti gro wu nzu sron a lu, i bi nha bari wa ba he ni ngbala bi Farisii ba ba lu kri nda sen nyu ni tre ndi, 'Kina to kpe meme ni indji yi na. Anita ibrji koka Maleka mba a tre niwu na?’” ¹⁰ Niwa kikle sen nyu a lu, kikle kaptin a ti sissri ndi ba yba Bulus ti gbanjan, niki a yo tre gbangban ni bi lokpa ba du ba grji hi banw ni gbengblen rhini mi son bi ninkon, nda nji wu ye ni bubu mla zi gbangban. ¹¹ Ni chu wa a ka hua kima, Bachi a kri nha niwu nda tre ndi, “Vu sron ni kri gbangban, too wa wu bwu bla nitu mu ni Urushelima, kima me wu bwu bla ni Roma ngame. ¹² Niwa mble a nhran, Yahudawa bari ba zontu wu ti meme, nda tan mbre, ndi bana rhi mba so kpe na se ba wuu Bulus ri. ¹³ Bana zan

indji Arbain (ise tra don nza) wa ba rini zontu meme'a. ¹⁴ Ba hi ni ninkon Prist mba nibi chiche ba nda katre ndi, ki ton ni kikle tan bre ndi kina rhi koka so kpena se ki wuu Bulus. ¹⁵ Zizan, nitu kii, du son bi ninkon du banzi nda mye ninkon kaptin ndi du njiwu ye nu yi, ni du ya ndi bi son ban tre ma mla ya. Anita kita, ki son ni gben ni duta wuu ri du ye rhini wa." ¹⁶ I vren wu vayi Bulus vrenwa a wo ndi ba ki kru gben ni nkon, niki, a hi ka ri ni bubu ngbangban wa ba mla Bulus zia nda ka hla wu. ¹⁷ Bulus a yo ri nimi bi ya bi lokpa deria nda tre ndi, "Ban vren nze yi hi ni kikle kaptin, nitu a he ni kpe wa ani vu bla niwu'a. ¹⁸ Niki, indji wu lokpa a ban vrenze a nda njiwu ye ni kikle kaptin nda tre ndi, "Bulus indji wa a kri troa a yo me hi ni kpama, nda du me nji vrenze yi ye niwu. A he ni kpe wa ani hla niwu." ¹⁹ Ninkon kaptin a ban u niwo hi ni kosan nda ka mye'u, "A ngye wa gbigbi se wu vu bla mu?" ²⁰ Vrenze a tre ndi, "Yahudawa ba kpanyime ndi duba mye u du nji Bulus griji ye ni bi son ninkon, rjuto ndi ba hi mla mye nitu tre ma. ²¹ Na gle rini wo mba na, nitu indji zan arbain bari ba kru nkon si gben u. Ba tan bre wa bana rji ko nda so kpena se ba wuu ri. Zizan me, ba ki si gben yowo nyime me." ²² Niki, kikle kaptin a a du vrenze a hi, hu gon yo tre niwu ndi, "Na hla ni ndrjo kpe wa wu vu bla nimu na." ²³ Niki a yo ye ni kpama, bi lokpa Roma ha, nda tre, "Vu Soja deri ha nda du ba mla ki wu hi gban tsra ni Kasariya, baba bi hon nkma Sabain (Seventy) ngame mba indji deri ha bi ta wyen. Bi lu ku nkon ni nton wu tra ni chu luwa." ²⁴ A yo

tre bawu ngame duba nu nma wu zren wa Bulus ni hon nda njiwu hama ni ya hi nu Gona Felix. ²⁵ Niki a nha ni vunvu to yi: ²⁶ Claudius Lysias hi ni wa azan Gomna Felix, mi chiwu. ²⁷ Yahudawa bana vu iguyi lo nda ta wuu kimba ri mi wru sru ni sojoji ndi ka kpaachuwo, nitu mi wo ndi a hi indjui wu meme Roma. ²⁸ Mita son to kaa a hi ngye ba heni wu nituma, niki mi banw grji ka nu bison bi ninkon. ²⁹ Mi ye wo ndi basi tsrau nitu du mba, i ndana he ni kpe wa ba vuu nu bi lo, duba wuu ko ka yoo ni kotro na. ³⁰ Niki ba ye bwu bla nimu ndi ba zontu wu ti meme nitu igu'a, niki hari mi tru ye niwu ndi yo tre ni biwa ba heni kpe nituma duba nji kpe wu lo a ye ni shishi me. Son pian me.” ³¹ Sojoji ba ba ba hu tre gbangban wa ba yo bawua. Ba ban Bulus nda niwu ni chua hi ni Anti patris. ³² Ni vi waaka hua, gbugbu sojoji babadon bi hon nkma ba duba niwu hi, i baba ba kma hi ni bubu mla bi son gbangban. ³³ Niwa bi hon nkma baka ri ni Kasariya nda ka nu vunvua ni gomn, ba ka Bulus nuu ngame. ³⁴ Niwa Gomna a bla vunvua, a mye ka Bulus rhini grji rime. Niwa a wo ndi a rhi ni Cilicia, ³⁵ a tre ndi, “Bi tsro wo nitu me bata ye niwa, mi mla wowu, “Niki a yo tre zi gbangban ndi du ba hi ziu ni ko gomnati wu Herod.

24

¹ Niwa ivi ton aka hia, ninkon Prist Ananias, ni bi chiche, mba indji wu to tre ri, ni nde Tatulus, ba hi niki. Indji biyi ba nji kpe wa ba vu Bulus ni latre ye ni shishi gomna. ² Niwa Bulus a lu kri ni shishi gomna, Tatulus a lu si

nhau nda tre ni gomna ndi, “Nitume ki he ni kikle siron, mba to ko shishi me ani nji mla ti ndindi ni ye ni gbungblu mbu. ³ Nitu ki, ni shuni ngyiri ki kpa wawu kpiwa wuti, kikle wa a bizan wawu, Felix. ⁴ Nitu du mina ziu son gbame na, mi bre lo sron me ni du wo me wu nton fiime. ⁵ Kiye to ndi indji yi he to nhran mba wa ani du Yahudawa wawuu kagon gbungblu meme duba ni lukri nitu bi koshishi mba. Ahi ninkon wu biwa ba rjuki nkan nda yo kpamba ndi Nazarin. ⁶ A ta son kpa hekalia ti rji, kima a duta vuu lo zi. / Nha vunvu bi sen bari ba kanha ndi, / Kita son ki gaatre nituma hu kpewa du mbu hla'a / ⁷ Nha bisen bari ba he ni nklan 7 mba mumla wu nklan 8, / ⁷ I Lysias, Ofisa, a ye ban u ni gbengble rju ni wo mbu, 8 nda yobi nha wu a duba ye ni wu. / ⁸ Niwa wuta mye Bulus nitu tutre biyi, wu mla to kime nitu kpi biyi wa ki si nhanwu a. ⁹ Yahudawa ba ngame ba zontu ni nhaw, ndani kpanyime ndi kpewa ba nhanu nituma ba njanji. ¹⁰ I niwa gomna a tini wo du Bulus tre, Bulus a saa ndi, “Mi mla to ndi wu zi gaatre ni meme mbu wu se gbugbuwu, nitu ki mi ngyiri niwa mi ngla tumu niwu. ¹¹ Wu to kime ndi ana zan vi wlon don ha na rji niwa mi hon hi bre mba nzu Irji hon ni Urushelima. ¹² Niwa ba to me nimi hekali, mina sen nyu ni ndrjo na ndina kpa jbu ndji tsitu na, sinagog mba koka ni mi gbua na. ¹³ Bana mla tsro ndi ahi njanji kpe wa ba nhan me zizan nituma na. ¹⁴ I me bwu nhran niwu ndi, nitu nkon wabayo ndi bi rhuki nkan, ni nkon kima yi mi hu Irji wu ba titi mbu, mi kpanyime ni kpi wawu ni kpi wa a kri tsra ni du mba wa ba

anabawa ba nhaa. ¹⁵ Mi he ni yo sron riri ni Rji to indji biyi, ndi tashme he, ni bi kri nkon ndindi mba ni bi meme sron. ¹⁶ Niki mi nwo nyu ni na he ni meme mren ni shishi Irji mba Indji na. ¹⁷ Zizan, niwa se gbugbuwu ba ka hi, mi ye nu zaka mba ton ni meme mu. ¹⁸ Niwa mi ti toki, Yahudawa bari, wa ba rhini Asiya, ba ye tome ni bubu ti gan wu ngla ni mi hekali, ana ni jbu indji ko ka ni mi kpagro wu tsitu na. ¹⁹ Ani na zan du indji biyi duba he ni shishi me zizan nda nha me, bati na he ni kperi. ²⁰ Kaandi, du indji biyi me du ba hla kpe meme wa ba ye to nime, niwa mi kri ni shishi son bi ninkon Yahudawa, ²¹ hama nitu kpe ririyi, wa mi kpagro hla niwa mi kri nimi mba, “A he nitu tashme rjini kwu wa mi kri ni tsra nituki ni shishime luwa.” ²² Niki Felix, waana to bi nitu nkon'a, a nzu wo trea hi ko shishi. A tre ndi, “Lysias Komanda, anita griji ye rjini Urushelima, mi ya tre me toh.” ²³ Niki a mmha sojoi (Centurion) ndi duba nji Bulus hi ri zi, nda duuta fon fu ngyngyu, nda na nzu kpukpan ma du ba ye zoo ni kpi wa ani son na . ²⁴ Hu gon vi bari, Felix a kma ye mba iwama Drusilla, wa ana bi Yahudawa, nda ton ba ka yo Bulus, i ba wo rhinuwu nitu kri gbangban sron ni Kristi Yesu. ²⁵ I niwa Bulus shlesiya niwu nitu Krista tsra, mla kpa nji, mba gaatre wu ye, Felix a ku ti sissri nda tre ndi, “Hi kpame zizan, Mita he ni nton ni ko shishi mi ton ba hi yowu.” ²⁶ Ni nton kima me ata yo sron ka Bulus ni nu nklen, niki a ta gbla you nda ye tre niwu. ²⁷ Niwa ise ha baka hi, Porcius Festus a hon ni ruron gomna hugon Felix, i Felix a ta son kpa ya nyime ni

Yahudawa ba, niki a don Bulus ni lo.

25

¹ Zizan Festus a rini Lardia, i vi tra a ka hi, a zren rji ni Kasariya nda ka ri ni Urushelima. ² Kikle Prist baba bi ninkon kri nimi Yahudawa, ba nji tre wu wa tro nitu Bulus, nda mye Festus ³ ni bre ndi du ya ba ni lo sron nitu Bulus, - ndi du yo ye ni Urushelima, nitu ba sia wan nkon wa ba wuu ni ya ybi ni nkon ye. ⁴ Festus a sa bawu ndi ba vu Bulus lo zi ni Kasariya, i wawu me ana ni gbron nkon na, ani hiniki. ⁵ "Nitu ki, biwa ba he ni nkon hi," a tre, "baka huta hiki. Ikpe memenita he nitu iguyi, bika ye nhawu." ⁶ Festus a sonwu vi tandra hi wlon nda lu grji hi ni Kasariya, i ni vi wu huki, a kuson ni ruron gaatre nda nduba yo Bulus nji wu ye niwu. ⁷ Niwa a ye'a, Yahudawa rjini Urushelima ba ki whi niki, nda nji gbugbu kpi bi gbengblen ye nhawu ndana to nkon u low ni bana. ⁸ Bulus a ngla kpama nda tre ndi, "Mina ti kpe wu latre nitu iduu wu Yahudawa, ko ka ni hekali na, mba ka ni siza na." ⁹ U Festus a ta son kpa nyime ni Yahudawa, kimayi ndu Bulus tre ndi, "Wu son hon hi ni Urushelima du mi hi gaatre ni tu kpi biyi niki?" ¹⁰ Bulus a tre ndi, "Mi kri ni shishi ruron gaatre Siza, ni bubu wa ani wo tre mu." Mina ti kpe meme ni Yahudawa na, me wa wume wu to. ¹¹ Mita na ti kpe meme mba mita ti kpe wa a tsra dumi kwu, mina kamu ni kwu na. I nha mba na kpe na, du ndrjo na kame chuwo ni bawu na. Mi bre kri ni shishi Siza." ¹² Hu gon wa Festus ba tre baba bi son bi ninkon ba, a sa niwu

ndi, “Wu bre ndi wu son kri ni shishi Siza, Ni shishi Siza mba wu hi!” ¹³ Zizan, hu vi bari, Ichu agrippa mba Bernice ba ye ri ni Kasariya, nitu ye zren ya ndu wu Festus. ¹⁴ Niwa ba heniki wu bi gbugbuwu, Festus a nji tre Bulus ye ni Ichua; a tre ndi, “Felix a ka igu ri don nigon nimi kotro. ¹⁵ Niwa mina hi ni Urushelima, ninkon Prists baba bi chiche Yahudawa ba nji tre ye nha nitu igu yi nimu, nda wa dumi lo wu kwu ni bawu. ¹⁶ Mi sa bawu ndi a na he ni nkon wu hu bi Roma du ba ka ndrjo nu hama ni indji wa ba nhawu ka kri bla ni shishi biwa ba nhau a, nitu du to ngla tuma ni kpi wa ba nhau ni wua. ¹⁷ Nituki, niwa ba ye wawumba ni wayi, mina gben na, nivi wu hukima, mi son ni ruron gaatea ni ton du ba nji igua ye. ¹⁸ Niwa bi nhanwuba ba lu kri, bana nhawu ni kpe wa mi ban ndi a hi meme dri na. ¹⁹ Hama ki, ba sia hlo nyu ni wu nitu nkon hu Irji mba mba nitu indji ri Yesu wa a kwu ye, wa Bulus ni ban di a he ni sisren. ²⁰ Mina to nkon wu hu ri shle tu tre yi na, niki mi myeu ka anison hi ni Urushelima, nda hi ngla tuma ni nha tre biyi. ²¹ I wa Bulus a bre ndi ki don zi ni bubu tro, nitu du gben kpe wa kikle ninkon wawu ani ban ni tuma. Mi du ba ziu ni tro ni du mi ka tru hi ni Kaisar.” ²² Agrippa a tre ni Festus, “Mi son wo igu'a ngame.” “Imble,” Festus a hla, “wu woo wu.” ²³ Niki ni vi wu hua, Agrippa mba Bernice ba ye ni kikle gan; nda ye ri ni mi ko sona ni ninkon sojoji baba kikle indji bi gbua. Niwa Festus a lu tre du ba hi njiwu ye, baka nji Bulus ye. ²⁴ Festus a tre ndi, “Ichu Agrippa, ni ba ndji me wawuu wa ba he niwa nitaa, wuto indji yi, ni

Urushelima mba ni wayi ngame, i ba kpagro ndi du na la son ni sisren na. ²⁵ Mi ya nito ndi anati kpe wa a tsra wu kwu na, i nitu wa a bre ndi du wawu hi ni shishi emperor wawu, mi ban zi ndi mi tru hi niwu. ²⁶ Niki mina he ni kpe tsatsra wa mi nha ni Bachi mu na. Nitu ki, mi njiwu ye ni wu, iwu Ichu Agrippa, nitu du mi kpa kpe wa mi nha nitu trea. ²⁷ A rjuto ana he nituma du me tru indji wa a he ni lo hama ni hla ngame nhan wa a heni tumaa.”

26

¹ Niki Agrippa a tre ni Bulus, “Wu ka tre kime.” Nikima Bulus a nmerju ni woma nda lu tre wu kpa tuma chuwo. ² “Mi ban ndi mi ngyiri ni kparamu, Ichu Agrippa, ni wa mi nji tre mu niye ni shishime luwa, nitu wawu kpi meme wa Yahudawa ba nji ye nha nimu niwuu; ³ kima me nitu wu to zan tu ni tu nkon zren Yahudawa rhini sen. Niki, mi bre du u wome ni kru sron. ⁴ Njanji, Yahudawa wawu ba to zren son mu rhini wa mi vren nze ni meme mu mba ni Urushelima. ⁵ Ba to nitumu rhini ni mumla, batini son nyme niki, nitu mison na Farasii, grji bi kri gbangban ni nkon hu Irji mbu. ⁶ Zizan mi kri ni wayi du ba gaatre nimu nitu yo sron mu ni yo sron kpe ni shishi wa Irji a ti ni ba titi mbu. ⁷ A he nitu yo sron kpe ni shishi wa ba grji wlon don ha ba ba yo sron wu kpa niwa ba nzu nde Irji hon ni chu mba ni virhi. Wa a he nitu yo sron a, Ichu Yahudawa ba ban nha me. ⁸ A ngye nizu du mla ya ni kpanye ndi Irji ni nzu indji lu rjini kwu? ⁹ Zizan, a toki, Ime me mina ta mren ndi mi ti kpi

gbugbuwu nitu ka nde Yesu wu Nazarat su. ¹⁰ Mi ti kpi biyi ni Urushelima, Mi vu loyo ni mi tratro gbugbu indji tsatsra wu Irji, ni vunvu kpanye wa mi kpa rhini ninkon Prist, mba niwa ba sia wuuba, mi yo wo nyime mu nitu kima. ¹¹ Mi ti ba ya, nton gbugbuwu ni mi Sinagog, mba ni ta tsra yoba ni gbengblen du ba tre meme ntiu Irji. Mi ta vra ni nfu nitumba, mba nini tiba ya ka rhini igbu wu meme bari. ¹² Niwa mi sia ti toyi, mi hini Damaskus ni yawo kpanye mba nu nkon rhini kikle Prist; ¹³ mba ni nkon, hiki, ni tsutsu irji, ichu, mi to kpan lu rjini shulu wa a kpan zan irji, nda bwu kpan kagon me baba indji biwa bana si zren hume. ¹⁴ Niwa wawumbu ki kurjoku ni meme mi wo ilan ni tre ni me ni ilbe Ibraniyawa ndi Shawulu, Shawulu, u i tie me ya nitu ngye? A ni he ni ya ni du chuza too kpe wu ntsen nyu. ¹⁵ Niki mi tre ndi, "Wu nha, Bachi?" I Bachi a sa mu ndi, 'A hi me Yesu wa wu si tiwu ya. ¹⁶ Zizan lu kri ni zande; anitu ndu yi mi tsro kpamu niwu, nitu youyo ni tindu vrenko, mba wa wu vu bla nitu kpi wa wuto nitumu zizan mba kpi wa mi tsro ni ko shishi; ¹⁷ i mi kpau chuwo rhini wo indji ba mba rjini Bikora wa mi si ton ni hi niba, ¹⁸ ni du hi bwu shishi mba, ndi kma ba sran rjini bwu hini kpan mba rjini son niwobrji shango hini Irji, ni du ba kpa rjini Irji, kpa wru latre mba (gado) wa mi nu ibiwa ba kri bi nitu kpanye ni me. ¹⁹ Ni tu kima, Ichu Agrippa, mina kamu ni hutre ira wa a rjini shulu na; ²⁰ Mi hi ni bi Damaskus guchi, nda ka ri ni Urushelima, nda ka kagon gbungblu Judiya, mba ni bikora ngame, mi nu ba tondua, nitu du ba kma sran nda kma

ye ni Irji, nda ti ndu wa a bi tsra ni kma sran sron mba. ²¹ Nitu kima Yahudawa ba vu me lo nimi hekali nda ta son wuu me. ²² Ni kima, me kpa zo wa a ye rji ni Irji, ye ni vi wu luwa, ndi ni kri ni nran hla ni bi tsitsa baba bi kikle ana kpe nkan na, hama niwa anabawa mba Musa ba tre ndi naiye he toki - ²³ ndi Kristi niye ti ya, nitu wawuyi ni guchi tashme rjini kwu, ndani bwuhla ikpan ni indji mbu mba ni bi kora.” ²⁴ Niwa Bulus akle ngla kpama a, Festus a tre ni kikle lan, “Bulus, wu sran; to gbugbu tsro me du ni sran.” ²⁵ I Bulus a tre ndi, “Mina sran na, wa azan bi Festus, mi si dbu bla lan tre wu njanji mba wu gaatre ndindi. ²⁶ Nitu Ichu to kpi biyi; niki mi tre ni gbengblen sron niwu, nitu mi nyme pempe ndi kpi biyi bana he ni bwu ni wu na, nitu ikpe biyi bana tiba ni kosan na. ²⁷ Wu kpanye ni anabawa ba, Ichu Agrippa? Mi to ndi wu kpanye.” ²⁸ Agrippa hla ni Bulus nid, ni nton fiime toyi, wu son gbronmoyo dumi kma ti Krista?” ²⁹ Bulus tre ndi, “Mi bre Irji ndi, anita nton fiime ka wu gbron me ana wu megen na, mba wawu biwa ba wo me luwa, du ba he too me, hama ni rjiri ij'bo wu ko tro yi.” ³⁰ Niki Ichua lunde kri, i gomna mba Bernice ngame, baba biwa bana ki niba. ³¹ Niwa ba rju don kikle tra u son mba, ba si tre ni kpamba ndi, “Igu yi na ti kpe wa ani tsra u kwu ko ka u lo zi na.” ³² Agrippa a tre ni Festus ndi, kinina chu Iguyi chuwo hama wa ana bre hi to Kaisar.”

27

¹ Niwa ba ban zi ndi duta zren hi ni Itali, ba

vu ba Bulus baba bi son nitro bari yo ni wo soja wani nji deri ri, wa ndema hi Julius, wu ngbran soja u kikle chu. ² Ki ri nimi Jirgima rjini Adramyttium wa a ta dran zu ni nyu meme wu Asiya. Niki ki ka hon tuma. Aristarkus wa a rjini Tesalonika wu Macedonia a zren huta. ³ Ni vi wu huki, ki kukri ni kikle gbu u Sidon, niwa Julius a mla Bulus nji nda duu hi ka to kpukpan ma nda kpa zo ni wo mba. ⁴ Rji niki, ki hon tu ma ndi zren ni suka wu Cyprus, whewhire ni nklan memea, nitu kikle ngyungyu ata gbita. ⁵ Niwa ki zren ka rugran kpatema'a, ki vu Silisia mba Pamphylia yba, ndi ka kukri ni Myra, kikle gbu u Lycia. ⁶ Niki, soja wu yaba, a to jirgi wa a rji ni Alexandria nda ni dran hini Itali. A vuta sru nimi. ⁷ Niwa sren me wu vi gbugbuwu ndi ka ri ni ya ni klekle whewhire ni Cnidus, mba wa ngyungyu'a ana nuba nkon zu niki ngana ki dran zu ni suuka u Crete, wa ata ya Salmone. ⁸ Ki dran zu ni nyu kpatre ma'a nimi ya, rhini ka ye tra ni buburi wa ba yo ndi Fair Havens (bubu u kurhi) wandi a he hwehwire ni kikle gbu u Lasea. ⁹ Kina ban nton wa a fon bran ye, nton wu ka rhikpe Yahudawa aka hiye wa a he ni di duta si dran hi. Niki, Bulus a gbiton ni bawu, ¹⁰ nda tre ndi, "Indji, Mi si to ndi zren dran wa ki son luku zizan anihe ni yra tu mba-kurjoku gbugbuwu ni tawu, ana ni kpi bi mi jirgi mba jirgi'a megen na, i mba vri son kpambu ngame." ¹¹ I Centurion a yo ton ni tiko mba indji wu jirgia zan kpi wa Bulus a hla a. ¹² Nitu bubu mla kri jirgia ana he ni idi duba ki ti iga niki, gbugbu bi tru (tindu) jirgia ba nron ndi du ba dran rju niki, mba ndi

nkon nita he duba hi ri ni gbu Phoenix, nda hi son kle ga niki. Phoenix hi hloma wu ri jirgia wa a he ni Crete, ndani ya kogbo ni yalu mba koshu ni yalu. ¹³ Niwa ngyungyu ri ni kogbo a lu si fu sesren, bi ndu jirgia ba ban ndi ba he wa ba waa. U baka si nkan u jirgia nda dran hi ni Crete hwehwire ni meme u nyu maa. ¹⁴ Niwa nton fyi aka hi kikle ngyungyu wu gbengblen, wa ba yondi koshu kahi ni nzu Irji, a lu si tsi ni grji rjini nklan memea. ¹⁵ Niwa jirgia a rini nkon ngyungyua, nda na la to nkon wu zuhi na, kitome ni nu ngyungyua nkon, wa a gbita si hi. ¹⁶ Ki dran hu ni bubu ri wu vi nklan meme wa ba yondi Cauda, mba ni vi ya, ki vu ghwu wu kpachuwu mla lo zi. ¹⁷ Niwa ba nzu ghwua hon, ba tindu ni rjirjima nda lo kikle jirgia. Ba ti sissri nitu bama hi dran hi vu nhan kmu wu Syrtis; niki ba fon gri ni l'pn (anchor) jirgia nda si hu zren maa. ¹⁸ Kikle ngyungyu a tsi ta tiya nda duta nivi huka hua, ki ri vuu kpi nimi jirgia ni sru nimi mma. ¹⁹ Nivi u tra bi tindu mi jirgi ba vu kpi ndu mba vra hle nimi mma ni womba. ²⁰ Niwa Irji mba tsintse bana kpan nitawu wu vi gbugbuwu, mba wa kikle ngyungyu a ri si fu ta, yo sron ndi ki nawo a kado. ²¹ Niwa ba hi hama ni biri wu nton bran, niki Bulus a lu kri nimi bi tindu ba nda tre ndi, "Indji, binina wo me, nina kuu dran rjini Crete na, nitu du yi na kpa nkpan mba kahle yina. ²² Zizan mi nron yi nitu du yi he ni gbengblen sron, ndrjo na ka he ni vri mana, i jirgia megen ki hon u. ²³ Ni chu la rhen Maleka u Irji wa me mi u ma, wa mi nzu hon ni bre - Maleka ma a whi nime ²⁴ nda tre

ndi, “Na ti sissri na, Bulus. Wu hi kri ni shishi Caesar, ni to indji ni lo sron ma a nu wawu indji wa ba si dran ni wu.” ²⁵ Nitu ki, vu sron, indji, nitu mi nyme ni Irji ndi a niye he to wa ba hla mua. ²⁶ I ki zi hle ni nklan meme ri.” ²⁷ Ni chu wu vi wu wlon don nza a yea, niwa a sia gbita hi ni wa mba nia mu ni kpatrema wu Adriatic, ni tsutsu chu bi ndu jirgima ba ban ya ndi ba sia ye hwehwire ni meme. ²⁸ Ba ban ya ni ikpi ndu mba nda to ndi a don tsra za tso don tandra (20), i hu nton fii ba la tsra nda to ndi a hi za wlon don ton. ²⁹ Ba tie sissri ndi ki ye kurjoku nzi kpa ni tita, niki ba si nkan nzia wu jirgi rjini tu ma nda bre ndi du mble kpan gbagbla. ³⁰ Bi tindu nimi jirgi ba sia ya nkon u ka jirgia don nda si vi tsitsa irgi'a chuwo grji ri nimi kpan tren maa nda ta gyru ndi basi ta nkan ghu'a ri ni ko shishi ma (ghu'a). ³¹ I Bulus a tre ni chubiku baba sojoji ba, “Indji biyi batina kinimi jirgia na, ba na nawo na.” ³² Niki sojoji ba ba sren rjiri wu tsitsa jirgia nda duu zren hi. ³³ Niwa mble asi kpan niye, Bulus a nronba wawumba ndi duba rhi biri. A tre ndi, luwa hi vi wu wlon don nza wa bi zi kri gben hama ni rhi biri - bina rhi kpe na. ³⁴ Niki mi yoyi ni du yi ga vi biri, kima yi ni kpayi chuwo. Nitu indji ri me nimimbi na wa wlo nfutu ma ri hama nituma na.” ³⁵ Niwa a tre toyi kle, a ban bre di nda ngyiri ni Irji ni shishi mba. Niki a nzi bredia nda lu si tan (rhi). ³⁶ Niki wawumba ba kri ti gbengblen sron nda ban biri rhi ngame. ³⁷ Kina vri indji 276 (deri ha ni sabain don tanne) ni mi jirgia. ³⁸ Niwa ba rhi wrji, ba ju alkama vra hle ni kpan trema nitu du jirgi na ron bran na.

³⁹ Niwa mble a nhra, bana mla to memea na, i ba to kofron ri ni meme nyu ma, nda sronmu ndi koka duba tru jirgia hi niki. ⁴⁰ Niki ba han rjirji nkan ba rju nda kaba don ni kpantre ma'a. Ni nton kima ngame ba si rjirji wa ba kma jirgia niwu, nda nzu nkanwu ko shishi jirgia hon his shu, niki ba yo tu hi ni bubu zontu kpantre maa. ⁴¹ I jirgia a ka son chi ni meme nda kukri nkan jirgia a vu meme kri nda na chu zren na i kurar jirgi a nzi nitu gbengblen ngyungyu wa a hea. ⁴² Sojoi ba ba wa nkon wu wuu bi mitro ba nitu du rimba na dran hi nda nawo na. ⁴³ I Chu bi kua ata son kpa Bulus chuwo, niki a zuba ni nkon kima, nda du biwa ba to dran du ba za guchi nda hi ni bubu meme. ⁴⁴ I imbru indji ba baka hugon, bari nitu ngma bla kunkron, i bari nitu kpi bari rjini jirgia. Ni nkon yi a he ndi wawu mbu kika ri ni tu meme piame.

28

¹ Niwa ba nji ta ye ri pian me, ki wo ndi ba yo nklan meme ki ndi Malta. ² Indji bi son niki ba kpata nisron ndindi nda mulu nitawu duta mbru kpa nitu ilu chachu mba isi wa a he niki. ³ Niwa Bulus a vu fla kunkron zontu zi nda vu sa nitu lua, iwan a rju nitu gbaji lua nda ye nye wu ni wo. ⁴ Niwa indji bi bubuki ba to nma si klo ni woma, ba tre ni kpamba, "Indji yi, wu njanji, ani wuu ndji niwa a nawo rjini kpan trema, i gaatre na kpanyme ndi du son ni sisren na." ⁵ I niki a kpon nma yo nimi lu'a hama ni du kpe tiwu. ⁶ Ba sia gben ndi ani hwukpa ni lilo ko ka lu kurjoku khwu. U niwa ba ki si yau wu

gbron nton nda to ndi ikpe meme na ti'una, ba kma sron mba sran nda tre ndi a hi Irji. ⁷ Zizan, whiniki, bubu meme bari a he wa bana bi chu wu nklan memeki, igu wa ba yondi Publius. A kpa ta bi ni wo ha, nda nuba kpi wa ba son wu vi tra. ⁸ A he niki, iti Publius a kru lilo lokpa mba atini. Niwa Bulus a hi niwu, a bre, yowo ma nitu ma, nda nuu si kpama. ⁹ Hu kpe yi wa a ye he a, mbru indji bi nklan meme ki ba wa basia lo, ba ngame nda ye kpa sikpa mba. ¹⁰ Indji ba ngame ba nzu hon gbugbuwu. Niwa kita mla ku nkon dran, ba nuta kpi wa ki son a. ¹¹ Niwa wha tre a ka hi, ki dran ni jirgi mma wa a kru ga ni nklan meme ki, jirgi mma wu Alexandria, ni nha to "hlan-ha irji" ni kbu shishima. ¹² Ka huki, ki ye grji ki ni gbu Sirakus, ki kii niki wu vi tra. ¹³ Rji niki ki dran ka ri ni mi gbu u Rhegium. Ivi rhi ka hi kikle ngyungyu a rju rji ni kosan, u ni mi vi hari ki ye rhi ni mi gbu u Puteoli. ¹⁴ Niki, ki to mri vayi bari i ba yo ta duta ye son niba wu vi tangban. Ni nkon kii ki ye ri ni Roma. ¹⁵ Rji niki, wa mri vayi ba ba wo tre nitu mbu, baye zontu nita gbagban mu to rhini cucu Abiyas mba iti tra bru tra. Niwa Bulus a to mri vayi ba, a ngyiri ni Irji nda ti gbengblen. ¹⁶ Niwa ki rini mi Roma, ba kpanye ni Bulus du son ni nklenma mba soja wa ata kri yau. ¹⁷ Niki a ye he wa ivi tra aka hi, Bulus a yo indji wa bana bi nikon Yahudawa zi. Niwa ba ye zontu ki, a tre niba ndi "Mri vayi, hama ndi mina ti kpe meme nitu indji ko ka nkon son ba titimbu, ba vu me lo nu ba tro rjini Urushelima ye ri ni wo bi Roma. ¹⁸ Hugon myeme tre, ba ta son chume chuwo, nitu bana

to kpe wa ba han hukunchi kwu ni tu tre mu. ¹⁹ I niwa Yahudawa ba tre hu nkon wa bana ta son na, a du me bre to Kaisar, ana nitu mi sia nji nhakpe nitu bi meme mu na. ²⁰ Nitu kima yi, mi wa tou ni tre niwu, nitu yo sron wa Israila ba he niwu'a du me he nimi lo sarka hi." ²¹ Mle, ba tre niwu ndi, 'Kina kpa vunvu nha rjini Judiya nitume na, i vayi ri mena ye njitre, koka trekpe meme nitume na. ²² Ama kison wo rjini wu mren me nitu igrji yi, nitu ki to ndi ba tre meme kaagon nitu ma." ²³ Niwa ba yo vi niwu, indji gbugbuwu bari ba ye niwu, ni bubu son ma. A bhwu hla tu trea ni bawu, nda ni vubla nitu ikoson Irji. A ta son gbron sron mba yo rjini du Musa mba rjini anabawa ba, rjini mble kari ni yalu. ²⁴ Bari ba kpanye ni kpiwa ki tre ni tumba, i bari bana kpanye na. ²⁵ Niwa bana kpany'me ni kpamba na, ba hi kpamba hu wa Bulus a tre lan tre riri yi. "Ibrji Tsatsra a tre bi, zuni nyu anabawa baba manzani ba hi ni ba titimbi. ²⁶ A tre ndi, hi ni indji biyi ndi hi hla ndi, "Ni si wo, bi wo, i bina to tuma na; mba nisi to bi to, i bina to nkon ma na. ²⁷ Nitu dri indji biyi a ti bwu, mba ni iton mba, bana mla wo na, mba ba kaa shishi mba hama ki ba ma to ni shishi mba, nda wo ni iton mba, nda to tuma ni dri mba nda kma sran ngari, i mi nuba sikpa.'" ²⁸ Nitu kima, bika to ndi kpachuwu Irji yi, ba truu hini bikora ba, i ba wo'u." ²⁹ Ndu Manzani, 28:29 - tre vunvu bari wu sen ba heni nklan 29: / Niwa a tre kpi biyi, Yahudawa ba ba hi kpamba. Ba sia he ni kikle sen nyu ni kpamba. / ³⁰ Bulus a son wu se ha wawu ni kowa a han nklen ki kima, nda ta kpa ni wo ha, biwa ba ye

niwu'a. ³¹ A sia dbu bla nitu ikoson Irji nda ta tsro ikpi nitu Bachi Yesu Kristi ni gbengblen sron hama ni ndrjo ata zuu.

Bu New Testament
The New Testament in the Bu language of Nigeria
copyright © 2020 Door43 World Missions Community

Language: Jida (Bu)

Translation by: Door43 World Missions Community

Contributor: Bu, Bwuh, NBTT

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2020-07-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c72c45f5-7330-57ef-bd69-0d0485754000